Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...й 1921 оной ...й 21-hэ гарана | № 265 (15888) | 1981 оной ноябриин 19, четверг | Сэн 2 мүнгэн.

РЕСПУБЛИКАМНАЙ ГҮРЭНДЭ hҮ ХУДАЛДАХА ЖЭЛЭЙНГЭЭ ТҮСЭБ ДҮҮРГЭБЭ

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбтэ даабаринуудые болзорhоонь урид бэелүүлхын түлөө социалис мүрысөөндэ оролсоhон манай республикын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд байгша оной ноябриин 17-до гүрэндэ hҮ худалдаха жэлэйнгээ түсэбые дүүргэбэ. Бүхыдөө бэлэдхэлэй пунктда 110 мянган тонно hүн тушаагдаа.

Ажалай энэ амжалтада Бэшүүрэй, Хурамхаанай, Загарайн, Кабанскын, Хяагтын, Сэлэнгын районууд ехэхэн хубитаяа оруулаа. Жэшээнь, Бэшүүрэй районой ажахынууд нёдондоной энэ үсынхиhөө 12 процент, Хурамхаанай район — 27, Кабанскын ба Загарайн районууд — 8 процент ехэ hҮ худалдаhан байна.

СССР-эй арбадахи зарлалай Верховно Советэй зургаадахи сесси

АЖАЛША ХҮНЭЙ АША ТУҺАДА

...ис байгуулалтын ...түсэбүүдээр жэ... совет хүнүүд шэнэ ...лдэ оробо. Коммуй леннискэ пар...таар тойрон жаг... Советүүдэй ороной ... КПСС-эй XXVI ...шидхэбэринүүдые ...зэрэнь бэелүүлхын ...ны хүсэ шадалаа, ...эршэ зоригоо, эдэбхэлэй элсүүлнэ.

...эй ЦК-гай мэнэ ...болоhон Пленумэй ...нүүд, тэрээн дээрэ ...И. Брежневэй хэ... ороной экономи...сые саашадань үр... арадай ажахын ...рые дээшэлүүлхын ...хсэлэй программаар ...вүүдые зэбсэгжүүл... үгэ дотор ажахын ...лтын эгээн гол шу...удалнууд, тэдэнние ... харгы замууд ...ер партийна залан ... хаража үзэгдэбэ. ...хүдэлхэ, түсэбүүдээ ... табиха, тэдэнние ...беелүүлхэ, үйлэдбэ...аар эмхидхэхэ, hай...йлэдбэрилэн гаргаха, ...л. үрэ түгсөөр хү...hэн Леонид Ильичэй ...дэнэр дайшалхы за...абари мэтээр үгтан

...ин табиhан комму...үүлалтын зорилго...дүргэхэ этигэл най...дэрэлтэйгээр арадай ...нүүд Кремлин Ехэ ... СССР-эй Верховно ...зургаадахи сессидэ ...сүгларhан байгаа. Тэрэ Союзай Советэй ба Национальностьнуудай Советэй хамтын заседаняар ноябриин 17-ной үглөөнэй 11 часта нээгдэбэ.

Нүхэд **Л. И. Брежнев, Ю. В. Андропов, М. С. Горбачев, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, Д. А. Кунаев, А. Я. Пельше, Г. В. Романов, М. А. Суслов, Н. А. Тихонов, Д. Ф. Устинов, К. У. Черненко, В. В. Щербицкий, Г. А. Алиев, П. Н. Демичев, Т. Я. Киселев, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, Ш. Р. Рашидов, М. С. Соломенцев, Э. А. Шеварднадзе, И. В. Капитонов, В. И. Долгих, М. В. Зимянин, К. В. Русаков** гэгшэдэй ерэхэдэ, депутадууд болон айлшад нэрьемэ, удаан үргэлжэлhэн альга ташалгаар үгтаа.

Депутадууд сессиин зүблэхэ зүйл болон тэрэнэй хүдэлмэриин гуримые нэгэн hаналтайгаар баталба.

Сессиин зүблэхэ зүйл нимэ:

1. 1981—1985 онуудай СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэб тухай.

2. 1982 оной СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэб тухай.

Энэ зүблэхэ зүйлэй удаадахи асуудалаар СССР-эй финансын министр депутат **В. Ф. Гарбузов** «1982 оной СССР-эй Гүрэнэй бюджет тухай, 1980 оной СССР-эй Гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай» элидхэл хэбэ.

Энэ зүблэхэ зүйлэй удаадахи асуудалаар СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ депутат **А. П. Ляшко** мэдээсэбэ.

Республика дотор хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ түсэбүүдтэ тогтожо хэлэхэдээ, үргүүлхада түбэг бэрхшээлэй үргамалнуудые тарилгын индустриальна технологие ерэхэ жэлдэ үргэнөөр нэбтэрүүлхые хараалагдана гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Гэбэшье ажахынуудые шэнэ техникээр, гербицидүүдээр хангалтагүй хангаhанай шалтагаанаар тэрэ хаа хаанагүй нэбтэрүүлэгдэнэгүй.

Партийн Московско горкомой хоёрдохи секретарь депутат **Р. Ф. Дементьева** Москвагай коммунистнүүдай, бүхы ажалшадай урда табигдаhан зорилгонууд тухайда тогтожо хэлэбэ. Эрдэм, техникын түйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлые хурдадхалгада, энээнэй үндэнөөр* ниитэ техническэ хэмжээе дээшэлүүлгэдэ онсо анхарал хандуулагдана гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Зарим предприятинууд хангалтагүй удаа... Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй үйлэдбэрилгын хүсэнүүд бүри түргөөр хүгжөөгдэхэ, Байгал-Амарай түмэр замай оршон тойронхи нютагууд ашаглагдажа эхилхэ байна. Хүдөөгэй ажалшад ехэ зорилгонуудые шидхэхэ зэргэтэй.

Үйлэдбэриин ашаг үрые арьбадхаха, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ асуудалнуудта депутат анхаралаа хандуулба.

Газарай үрэжэл hайжаруулха, нютагай үтэгжүүлгэнүүдые hайнаар хэрэглэхэ асуудалнуудта тэрэ үгынгөө диилэнхи хубине зорюулhан байгаа.

Энэ табан жэлдэ гар ажалые хорооhоной, пенсионернүүдые, тэр тойронхи ба хамhабариин ажахыда хүдэлдэг хүнүүдые ниитын үйлэдбэридэ хабаадуулhанай ашаар хүдэлмэриин саг нилээд алмагдахаар хараалагданхай гэжэ Украинын ССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ депутат **А. П. Ляшко** мэдээсэбэ.

Республика дотор хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ түсэбүүдтэ тогтожо хэлэхэдээ, үргүүлхада түбэг бэрхшээлэй үргамалнуудые тарилгын индустриальна технологие ерэхэ жэлдэ үргэнөөр нэбтэрүүлхые хараалагдана гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Гэбэшье ажахынуудые шэнэ техникээр, гербицидүүдээр хангалтагүй хангаhанай шалтагаанаар тэрэ хаа хаанагүй нэбтэрүүлэгдэнэгүй.

Партийн Московско горкомой хоёрдохи секретарь депутат **Р. Ф. Дементьева** Москвагай коммунистнүүдай, бүхы ажалшадай урда табигдаhан зорилгонууд тухайда тогтожо хэлэбэ. Эрдэм, техникын түйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлые хурдадхалгада, энээнэй үндэнөөр* ниитэ техническэ хэмжээе дээшэлүүлгэдэ онсо анхарал хандуулагдана гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Зарим предприятинууд хангалтагүй удаанаар шэгэдхэн hэльбэгдэнэ. Автомат оньhон түхеэрэлгээр хангагдаhан станогуудыг программна жолоодолготой станогуудыг ехэл удаанаар бүтээгдэнэ.

Москва шадар немец-фашис сэрэгүүдые бута сохиhоор 40 жэлэй ойе hайндэрлэхые Москвагай ажалшадэдэ удэрнүүдтэ бэлдэжэ байна гэжэ депутат мэдээсэбэ. Энэ гайхамшагта hайндэрэй хүндэлэлдэ ажалша коллективүүдтэ мүрысөөн үргэнөөр дэлгэржэ байна.

Ниитэ-союзна ажалай хуваарилгын талаар республикамшай энэ табан жэлдэ машина бүтээлгын, химическэ, нефтехимическэ, хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин продукци үйлэдбэрилхэ талаар мэргэжэх эзэргэтэй гэжэ Белоруссиин ССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ депутат **А. Н. Аксенов** тэмдэглээ.

Хүдөө ажахыда илангаяа харюусалгатай зорилгонууд шидхэгдэхэ эзэргэтэй. Ороо-hо, тарыа, хартаабха, үлhэнай утаhа, мяха, hҮ болон бусад продукци үйлэдбэрилхэ талаар жэлэй дунда эзэргын хэмжээн үргаха байна.

Гэхэтэй хамта республикымнай ажахын эдэб hалбаринуудта ушаржа байhан хэлэ хэлэн дутагдалнуудые усадхаха шухала гэжэ депутат хэлэбэ.

Экономическа стратегиеэ бэелүүлхэдээ, эдеэ хоолой программые шидхэхэ гол hалбари болохо хүдөө ажахые саашэдань хүгжөөлгэдэ парти онсо анхаралаа хандуулна гэжэ СССР-эй мелиорацийн ба үhанай ажахын министр депутат **Н. Ф. Васильев** тэмдэглээ. Имагтал газар тариалангые шанаржуулан hайжаруулха мэтын хүсэтэ, удаан болзорой арга нүхэсэлнүүдэй үндэнөөр лэ табигдаhан зорилгонууды бэелүүлжэ болоно.

Мелиорацийн үрэ тунгуудые үндэрөөр, сэгнэхэдээ, үшөө ехэ дутуу дүнданнуд тохёолдожо байна гэжэ министр заагаа. Үhанай ажанаар шэгэдхэн hэльбэгдэнэ. Автомат оньhон түхеэрэлгээр хангагдаhан станогуудыг программна жолоодолготой станогуудыг ехэл удаанаар бүтээгдэнэ.

Москва шадар немец-фашис сэрэгүүдые бута сохиhоор 40 жэлэй ойе hайндэрлэхые Москвагай ажалшадэдэ удэрнүүдтэ бэлдэжэ байна гэжэ депутат мэдээсэбэ. Энэ гайхамшагта hайндэрэй хүндэлэлдэ ажалша коллективүүдтэ мүрысөөн үргэнөөр дэлгэржэ байна.

Ниитэ-союзна ажалай хуваарилгын талаар республикамшай энэ табан жэлдэ машина бүтээлгын, химическэ, нефтехимическэ, хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин продукци үйлэдбэрилхэ талаар мэргэжэх эзэргэтэй гэжэ Белоруссиин ССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ депутат **А. Н. Аксенов** тэмдэглээ.

Хүдөө ажахыда илангаяа харюусалгатай зорилгонууд шидхэгдэхэ эзэргэтэй. Ороо-hо, тарыа, хартаабха, үлhэнай утаhа, мяха, hҮ болон бусад продукци үйлэдбэрилхэ талаар жэлэй дунда эзэргын хэмжээн үргаха байна.

Гэхэтэй хамта республикымнай ажахын эдэб hалбаринуудта ушаржа байhан хэлэ хэлэн дутагдалнуудые усадхаха шухала гэжэ депутат хэлэбэ.

Экономическа стратегиеэ бэелүүлхэдээ, эдеэ хоолой программые шидхэхэ гол hалбари болохо хүдөө ажахые саашэдань хүгжөөлгэдэ парти онсо анхаралаа хандуулна гэжэ СССР-эй мелиорацийн ба үhанай ажахын министр депутат **Н. Ф. Васильев** тэмдэглээ. Имагтал газар тариалангые шанаржуулан hайжаруулха мэтын хүсэтэ, удаан болзорой арга нүхэсэлнүүдэй үндэнөөр лэ табигдаhан зорилгонууды бэелүүлжэ болоно.

Мелиорацийн үрэ тунгуудые үндэрөөр, сэгнэхэдээ, үшөө ехэ дутуу дүнданнуд тохёолдожо байна гэжэ министр заагаа. Үhанай ажахын барилгын эмхинүүд шанаржуулан hайжаруулдагдаhан энэ газарые ашаглалгада оруулха түсэбөө дүүргэнэгүй, үйлэдбэридэ хабаагүй ехэ гэзэгдэлдэ ороо. Үhалгдаhан ба намаг налхиhаа хатаагдаhан газар олохон ушарта ушөөл ашат үрэ багатайгаар хэрэглэгдэнэ. Энээнтэй дашарамдуулан, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбые табихалаа, министерство капитальна hомололгонуудай ашат үрые дээшэлүүлгэдэ, шанаржуулагдаhан газар ашаглалгые hайжаруулгада анхаралаа хандуулhан байха юм.

Туркменистанай Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь депутат **М. Г. Гапуров** республика дотороо нефть болон газ олзоборилгын промышленностиие, элшэ хүсые, хлопок үргүүлгые хүгжөөлгын асуудалнуудта тогтожо хэлэбэ. Табан жэлэй түрүүшын жэлэй социалис уялгануудые болон түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэжэ байhан үйлэдбэриин хэдэ хэлэн коллективүүдые тэрэ дурдаа. Энэ жэлдэ сагай уларилай хүшэр бэрхшээлэй байгаашье hаань, хүдөө ажахын ажалшад хлопок-сырец, хүдөө ажахын бусад хэдэн эйлэй продукци гүрэндэ худалдаха талаар социалис уялгануудаа дүүргэхые шармайн ороолдожо байна гэжэ депутат хэлэбэ.

Хэлэhэн үгээ ажал хэрэгээрээ батална шухала гэжэ зоной дунда хэлсэдэг энэ ёно гуримые баримталан, Ленинградай предприятинуудай хоёр зуу мянга, шахуу хүдэлмэришэд, 8 мянга гаран бригада жэлэйнгээ даабарие Октябриин 64 жэлэй ой болотор дүүргэнэн байна гэжэ Ленинградай 90-дэхи ПТУ-гай үйлэдбэриин hурадсалай инструктор — hурган хүмүүжүүлэгшэ депутат **Б. А. Журавлев** тэмдэглээ. Ехэ юумэн хэгдээ гэбэшье, бүри ехэ юумэн хэгдэхэ байна.

Залуушуулда түрүүшынь мэргэжэл олгодог, ажабайдалай орёо харгы заажа үгэдэг, ажалша хүнэй агууехэ хүсые, сэдьхэл бодолойнь дэлгэрэн hайханние харуулдаг hурган хүмүүжүүлэгшэд тухай нүхэр Л. И. Брежнев «Дурсалгануудаа» дотороо тон халуунаар хэлэhэн байна. Hурган хүмүүжүүлгын эдэ hёо заншалнуудые али бүхы талаарнь хүгжөөхые ороолдоособи гэжэ хүдэлмэришэдэй гвардиин түлөөлэгшэ тэмдэглээ.

ВЦСПС-эй түрүүлэгшэ депутат **А. И. Шибаев** социалис мүрысөөнэй ашат үрые дээшэлүүлхэ талаар профсоюзуудай бэелүүлдэг ехэ хүдэлмэри тухай хөөрэбэ ВЦСПС, СССР-эй Ажалай талаар гүрэнэй комитет, профсоюзуудай комитедүүд болон советүүд ажахын органуудтай хамта социалис мүрысөөнэй гуримда хубилалтануудые оруулаа. Профсоюзуудта боложо байhан тоосоото hунгалтын кампаниин үедэ ажахые социалис ёноор архидэгын бүхы нөөсэнүүдые арга боломжонуудые оруулhайнаар хэрэглэхэ тухай ехэ хөөрэлдөөн болоно.

Казахай ССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ депутат **Б. А. Алимов** үгэ хэлэхэдээ, республикымнай ажалшад арадай ажахын тодорхойлхы hалбаринуудта яhала hайн үрэ дүнгүүдые түйлаhан байна гэжэ мэдүүлбэ. Алмата, арьбалата хэхэ, үйлэдбэриие үрэ түгсэ болгохо талаар бүхы хүсэлэд ороолдолгонуудые гаргахыень предприятинуудай, бригадууудай коллективүүдые, худөөгэй ажалшадые үрэалба.

Республикын олзоборилгын промышленностиин ашаг үрые дээшэлүүлхэ харгы замуудые үгэ хэлэгшэ шэлтэрэнгээр хаража үзөө. Худөөгэйшье ажалшадта шидхэгдэгүй асуудалнуудые бии байна.

Табан жэлдэ ороной социально-экономическа хүгжэлтын программые, тэрэнэй хоёрдохи жэлэй түсэб болон бюджедые баталха тухай бусад үгэ хэлэгшэдэй дурадхалнуудые депутат дэмжэбэ.

СССР-эй Верховно Советэй сесси ноябриин 18-да хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ.

(ТАСС).

СОЮЗАЙ СОВЕТЭ

...эй Верховно Совет...зай Советэй засе...эшэлэн болобо.

М. С. Горбачев, ...кириленко, Д. А. Ку...В. Романов, М. А. ...Н. А. Тихонов, ...ербицкий, Г. А. Али...Демичев, Т. Я. Ки...М. С. Соломенцев, ...апитонов, В. И. Дол...гшэдые депутадууд ...йлшад удаан үргэл...альга ташалгаар үг...

...Щитиковэй түрүү...ро заседани үнгэрбэ. ...й Советэй Түсэб...юджетнэ комиссиин ...шэ **Г. И. Ващенко** «1981 — 1985 онуудай СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэб, 1982 оной гүрэнэй түсэб ба 1981 оной түсэбэй ямараар дүүргэгдэжэ байhан тухай, 1982 оной СССР-эй Гүрэнэй бюджет, 1980 оной СССР-эй Гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай» саг үргэлжын комиссинуудай нэмэлтэ элидхэл хэбэ.

Табан жэлэй түсэб алмалта, арьбалата хэхэ талаар дурдаа. Тэдэнние шидхэхэдэ туhалха хэдэ хэдэн хэмжээ ябуулганнуудые үгэ хэлэгшэ дурдаба. Үйлэдбэриин элшэ хүсэ хэрэглэлгые бага болгохо, материал гаргашалгые хорооохо, нөөсэнүүдые арьбалха технологическа процессүүдые үргэнөөр хэрэглэхэ, түүхэй эд болон материалнуудай үлөөдэhэнүүдые, гэзэгдэлнүүдые хорооохо, хоёрдохёо хэрэглэдэгэ нөөсэнүүдые, нефтьтэй хамта гарадаг газые үйлэдбэридэ гүйсэд дүүрэнээр хэрэглэхэ хэмжээнүүдые бэелүүлхэ шухала. Эгээл ашаг үрэтэй хабсаралгын материалнуудые ехээр гаргаха, шанарыень hайжаруулха гэгшэ онсо удха шанартай байна.

Ажал хэхэ аргатай хүн зоной тоогой хорожо байhан үедэ ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабаринуудые дүүргэхэ, үлүүлхэ гэгшэ түйлай ехэ удха шанартай юм. Энэнэй дашарамдуулан, хүдэлдэг хүнүүдэй тоое олошоруулангүй, үйлэдбэриие хүгжөөхэ талаар хараалагдаhан хэмжээе түйлахын тула хэдэ хэдэн ажалша коллективүүдэй гаргаhан үүсхэлые али бүхы талаарнь дэмжэхэ, дэлгэрүүлхэ шухала гэжэ комиссинууд тоолоно.

Транспортые, капитальна барилгые, мүн бусад hалбаринуудые хүгжөөлгэдэ депутат мүн лэ тогтожо хэлэхэдээ, арад зоной hуудал байдалые саашадань hайжаруулха талаар ехэ хэмжээ ябуулганууд шухала удха шанартай байна гэжэ онсолон зааба.

Хүдэлмэрилхэ үедөө комиссинууд нэмэлтэ арга нөөсэнүүдые элирүүлжэ, удаадахи хүбилалтануудые оруулха шухала гэжэ тоолобо: 1982 ондо арадай хэрэглэмжын эд барааа үйлэдбэрилжэ, худалдаха түсэбые роснично үнэ сэнгээр 183,3 миллион тухэриогоор, СССР-эй Гүрэнэй бюджедэй олзо оршые 135 миллион тухэриогоор дээшэлүүлхые дурадхана.

СССР-эй правительствын табиhан 1981 — 1985 онуудай СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэбые, мүн комиссинуудай оруулhан заhабаринуудые хараада абажа, 1982 оной СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэб баталха дурадхал үгэ хэлэгшэ комиссинуудай үмэнэhөө оруулhан байна.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо депутат **В. П. Орлов** элидхэл түшаа түрүүлэн үгэ хэлэбэ. Россин Федерациин ажалшад ороной арадай ажахые хүгжөөлгэдэ ехэ хубитаяа оруулха юм гэжэ тэрэ хэлээ. Арбан нэгэдэхи табан жэл экономико болон соёлые саашадань хүрдан түргэнөөр хүгжөөхэ үргэн хараа түсэбүүдые нээнэ.

1981—1985 онуудта СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол зорилгонууд дээрэ элидхэлшэ саашань тогтоhон байна.

Арбан нэгэдэхи табан жэл хадаа коммунизмын материально-техническэ үндэнэ hуури байгуулха, ниитын социалис харилсаануудые нарижуулан hайжаруулха, шэнэ хүнине бүридүүлэн хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ шэнэ шухала шата мүн болоно гэжэ элидхэл дотор онсолон тэмдэглэгдэнэ. КПСС-эй XXVI съезд шэнэ табан жэлэй түсэбэй гол зорилгые тодорхойлоо hэн. Тэрэнь хадаа **арадай ажахые тогтууритайгаар урагшань дабшуулан хүгжөөhэнэй, эрдэм, техникын дэбжэлтэ түргэдхэhэнэй ба экономикые хүгжэлтын эршэтэ замда оруулhанай, ороной үйлэдбэриин хүсэ шадалые бүри бодолтой зүбөөр ашаглаhанай, арга нөөсэнүүдэй бүхы зүйлнүүдые али болохоор алмаhанай, худэлмэрийн шанар hайжаруулhанай үндэнөөр совет хүнүүдэй hуудал байдалые улам саашадань hайжаруулха ябадалые хангаха** хэрэг мүн болоно.

Совет арадай hуудал байдал тухай, социалис Эхэ ороной улам саашадаа hалбаран мандаха, мүн хүсэ шадалыень бүри бэхижүүлхэ тухай ленинскэ партийн гаргадаг эсэшэ сусашагүй анхарал оролдолго табан жэлэй түсэб дотор эли тодоор харуулагданхай.

Бүхы арадай ажахын хүгжэлтын социальна хараа шэгэлэлые шангадхаха, үргалтын тогтууритай хурлабшалга бүридүүлхэ, мүн экономикын бүридэлые нарижуулан hайжаруулха хэрэгтэ ниитын үйлэдбэриин эршэтэ ушар баримтануудай болон ашаг үрын үүргэ дээшэлүүлхэ, эсэсэй үрэ дүнгүүдые түйлахын тулада гаргашалагдаhан гаргашатай сасуулбал, эдэ үрэ дүнгүүдые булюу түргөөр ехэ болтохо гээшэ энэ табан жэлэй түсэбэй шухалын шухала онсо илгаануud мүн болоно.

Энэ зорилгоор научно-техническэ дэбжэлтын түйлалтануудые үргэн ехээр нэбтэрүүлхэ, индустриин гол үндэhэн hалбаринуудые бэхижүүлхэ даабаринуud, тэрэшэлэн арадай ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ тэгшэ зуб батэйсүү тааруу байдалые hайжаруулха, залан хүтэлэлгэ ба түсэблэлгые нарижуулха, ажалаа болон үйлэдбэрие эмхидхэлтын түрүү түхэл янзануудые хэрэглэхэ хэмжээнүүд хараалагданхай.

КПСС-эй XXVI съездын тогтоohон даабаринуудтай табан жэлэй түсэбэй ниитэ-экономическа үрэ дүнгүүд тааралдана гээд элидхэлшэ хэлээ. Хэрэглэмжэ ба нөөсэлэлгэдэ хэрэглэгдэдэг национальна доход табан жэлэй турша соо 18 процентээр үргаха, промышленна үйлэдбэриин хэмжээн —26 процентээр, хүдөө ажахын бүхы дээрээ абтаха продукци (жэлэй дунда эзэргын тоосоогоор) — 13 процентээр, бүхы түрэлэй транспортаар ашаа шэрэлгэ —19 процентээр дээшэлхэ юм. Капитальна hомололго 10,4 процентээр ехэ болохо байна.

Хэдэ хэдэн экономическа үрэ дүнгүүдэй талаар арбадахи табан жэлдэ түйлагдаhанда орходоо үргалтын бүри ехэ темп хараалагданхай. Энэ хадаа нэн түрүүн промышленностиин болон хүдөө ажахын хүгжэлтэдэ, тэрэшэлэн ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ ба арадай ажахын бүхы hалбаринуудта материальна арга нөөсэнүүдые алмаха хэрэгтэ хабаатай. Шэнэ табан жэлэй түсэбэй шууд сэхэ хараа шугам нимэл даа.

Экономикые хүгжөөлгын олохон үрэ дүнгүүдэй талаар бүхы үргалтань үнгэрэгшэ табан жэлэйхидэ орходоо арбан нэгэдэхи табан жэлдэ бүри ехэ байха болоно. Жэшээлхэдэ, 1981—1985 онуудай турша соо национальна доходой үргалта 78,5 миллиард түхэриг байhан юм. Тэрэл жэшээгээр промышленностиин продукци 122 миллиард түхэриг байгаа hаа, 160 миллиард түхэриг болохо, хүдөө ажахын продукци (жэлэй дунда эзэргын тоосоогоор) — 10,2 миллиард түхэригэй орондо 16,4 миллиард түхэриг болохо. Худалдаа наймаанай эрьесын үргалта, ашаг олзо абалга ба бусад үрэ дүнгүүд дээшэлхэ жэшээтэй.

Арад зоной hуудал байдал дэм саашадань hайжаруулха тушаа партийн съездын табиhан зорилгонууд дүүрэн хэмжээн соогоо бэелүүлэгдэнэ. Энээн тухай түсэб дотор хараалагдаhан хэрэглэмжын фондын үргалтын үндэр ехэ алхаса гэршэлнэ. Энэ фондын ашаар совет хүнүүдэй материальна болон оюун бодолой эрилтэнүүд хангагдана бшуу. Табан жэлэй турша соо энэ фонд 22 процентээр үргаха байна. Национальна доходой ниитэ хэмжээн дотор хэрэглэмжын фондын хуби 1980 ондо 75,3 процент байгаа hаа, 1985 ондо 78 процентдэ хүрэхэ юм. Улад зоной хүн бүхэн дээрэ тооложо гаргахада, бодото олзонь 16,5 процентээр, розничо худалдаа наймаанай эрьесэ 23 процентээр ехэ болохо юм.

Гол шэглэлнүүдээр хараалагдаhанай ёноор, «А» бүлэгтэй сасуулхада, промышленностиин «Б» бүлэгэй үргалтын зарим тэды булюу байhанда энэ түсэбэй социальна шэглэлэй шангадхагдаха байhаниинь мүн лэ хараагдана. Хэрэглэмжын хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилгын бүридэл hайжаруулагдаха, тэдэнэй ассортиментнь үргэдхэгдэхэ, шанарынь hайжаруулагдаха.

Улад зоной хэрэглэмжые хангахын тулада нүхэр Л. И. Брежневэй үүсхэлээр зохёогдожо байгаа эдеэ хоолой программые, тэрэшэлэн арад зоной хэрэглэмжын шэнэ эд бараа үйлэдбэрилгэ хүгжөөхэ программые бэелүүлгэ ехэ удха шанартай байха.

Экономикые хүгжэлтын гол түлэб эршэтэй шанга замда оруулха ябадалые наяад онуудта түгэсхэхэ гэhэн партийн хараа шугамые бэелүүлхэ хэрэгтэ арбан нэгэдэхи табан жэл шухала шата болохо байна. КПСС-эй XXVI съезд дээрэ хэлэгдэhэнэй ёноор, энэ зорилтые шидхэхэ гээшэ өөрынгөө түүхэтэ хэмжээгээр, удха шанар болон хойшолонтуудаар социалис ёноор индустрижүүлгэ мэтэ тиимэ гүн гүнзэгы шэнэдхэн хубилгалгатай нэгэ зэргэдэ табигдажа болохо бшуу.

Ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэ гээшэ үйлэдбэриие эршэмтэйгээр эрхилэлгын, ашаг үрэтэй болголын гол үрэ дүн мүн. Ниитын ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэ табан жэлэй турша соо национальна доходой үргалтын 90 процентые хангаха, мүн тухайлхада, 17 миллион хүдэлмэрилэгшэдэй ажал алмаhаhанай тэнтэй байха болоно.

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта)

1981—1985 ОНУУДАЙ СССР-эй ЭКОНОМИЧЕСКА БА СОЦИАЛЬНА ХҮГЖЭЛТЫН ГҮРЭНЭЙ ТҮСЭБ, 1982 ОНОЙ СССР-эй ЭКОНОМИЧЕСКА БА СОЦИАЛЬНА ХҮГЖЭЛТЫН ГҮРЭНЭЙ ТҮСЭБ БОЛОН 1981 ОНОЙ ТҮСЭБЭЙ ЯМАРААР ДҮҮРГЭГДЭЖЭ БАЙhАН ТУХАЙ

СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ТҮРҮҮЛЭГШЫН ОРЛОГШО, СССР-эй ГОСПЛАНАЙ ТҮРҮҮЛЭГШЭ ДЕПУТАТ Н. К. БАЙБАКОВОЙ ХЭhЭН ЭЛИДХЭЛ*

...эй XXVI съездын ...эй ёноор, СССР-эй ...рүүдэй Совет 1981— ...уудта Ороной эконо... ба социальна хүг... ...гүрэнэй түсэб, мүн ...ной түсэб СССР-эй ...о Советэй сессиин ...э табина гээд Н. К. ...в хэлэбэ.

...эй XXVI съезд ма... ороной. дэлхэйн ком... ба худэлмэришэнэй ...нэй түүхэдэ элитэ ехэ ...рэг болоhон байна. ...низм байгуулгын тео... одото байдалда орву... ...н горитой хубита бо... ...хэр Л. И. Брежне... ...дхэл дотор, съездын ...ериинүүд болон ма... ...уud дотор СССР-эй ...н болон уласнооронй...далда гүн гүнзэгы ...тско-ленинскэ шэн... ...эдэhэн, совет обще... социально-экономиче... ...м саашаны дэбжэл... ...га замуud тодорхой... ...н байха юм.

...ин съезд арбадахи ...жэлдэ арадай ажахын ...ын дүнгүүдые гаргаа ...э ye соо Коммунис ...н шалгармал хүтэлбэ... ...ябаhан совет арадай ...байгуулхы ажалай ...йлэдбэриин ба науч... ...ическэ хүсэ шадал ни... ...хэр бэхижээ, үргэн ...альна программа бэе... ...ээ, өөрынгөө хамгаал... ...шадал улам бэхи... ...ласхооронднын оршон... ...дхэл хуриангыгаар ...гоно.

...дохи Советскэ Союзай нэрэ хүндэ бүри дээшэлээ.

Партийн зохёоhон экономическа политика хүгжэлтэ түгэс социализмын экономикын урагшаа дабшаха үргалтын үргэн ехэ арга замуудые хараална. «Мүнөөдэр табан, арбан жэлээр уридшалан хаража байхадаа, эгээл эдэ жэлнүүдтэ хорин нэгэдэхи зуун жэлдэшэлжэн орохо ороноймнай арадай ажахын бүридэлэй үндэhэ hуури табигдаха; байгуулагдажа эхилхэ юм гэжэ бидэ мартаха ёногүйбди». — гээд КПСС-эй XXVI съезд дээрэ нүхэр Л. И. Брежнев онсолон тэмдэглээ hэн.

КПСС-эй XXVI съездын баталhан «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүдэй» ёноор арбан нэгэдэхи табан жэлэй гүрэнэй түсэб зохёогдоhон байна. КПСС-эй удаан саг эдэ экономическа стратегие бодотоор бэелүүлхэ тодорхой арга замуud ба хэрэгсэлнүүд тэрээн дотор хараалагданхай юм. Энэ стратегиин эгээн дээдэ уг зорилгонь хадаа арадзоной ажабайдалай материальна болон соёлой хэм хэмжээе хэлбэришэгүйгөөр дээшэлүүлхэ ябалал мүн болоно.

1981—1985 онуудта бэелүүлэгдэхэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэб, мүн 1982 оной түсэб СССР-эй министерствэнүүдтэй, алба...зургаануудтай, союзна республикануудтай Министрнүүдэй Советүүдтэй хамта, тэрэшэлэн арадай депутадуудай Советүүдэй, научна эмхи зургааануудай, профсоюзай органуудай, нэгэдэлнүүдэй, предприятинууд болон организациануудай үргэн ехэ хабаадалсалгатайгаар зохёогдоо бэлэй. Энэ ушар ажахынууд доторой арга нөөсэнүүдые элсүүлхэ, ниитын үйлэдбэриин ашаг үрын үрэ дүнгүүдые дээшэлүүлхэ ябадалда туhа нэмэри болоо hэн.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин 16-да болоhон Пленум арбан нэгэдэхи табан жэлдэ бэелүүлэгдэхэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын, мүн 1982 оной гүрэнэй түсэбүүдые зүбшэн хэлсээд, гол түлэб hайшааhан байна. Энэ Пленум дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Л. И. Брежнев тодо hонор үгэ хэлээ. Ажахын ба соёлой байгуулалтын талаар ерээдүйн үедэ партийн бэелүүлхэ гол зорилгонууд энэ үгэ дотор табигданхай. Үйлэдбэриин үлэмжэ ехэ ашаг үрэ түйлаха, али бүхы арга нөөсэнүүдые хэрэглэхэдээ арьбалалын тон нарин нягта гурим сахиха, мүн залан хүтэлэлгын гурим ба ажахыгаа эрхилэлгын онол арганнуудые hайжаруулха, түсэблэлгын, үйлэдбэриин ба ажалай журам бэхижүүлхэ, даажа абаhан хэрэгэйнгээ туулэ, арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабаринуудые дүүргэхын түлөө кадриуудай өөhэдынь түсхайта харюусалгые дэшэлүүлхэ шухала гэжэ онсо анхарал хандуулагдаа. КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй шидхэбэринүүд, Л. И. Брежневэй хэлэhэн үгэ соо hаруулагдаhан захиа заабаринуud болон тобшололтнуud ороноймнай партийна, совет ба ажахын органуудай бодото ажал ябуулгада айхабтар шухала үүргэ дүүргэхэ байха.

1981—1985 онуудта СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол зорилгонууд дээрэ элидхэлшэ саашань тогтоhон байна.

Арбан нэгэдэхи табан жэл хадаа коммунизмын материально-техническэ үндэhэ hуури байгуулха, ниитын социалис харилсаануудые нарижуулан hайжаруулха, шэнэ хүнине бүридүүлэн хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ шэнэ шухала шата мүн болоно гэжэ элидхэл дотор онсолон тэмдэглэгдэнэ. КПСС-эй XXVI

СССР-эй арбадахи зарлалай Верховно Советэй зургаадахи сесси

ДЕПУТАТ Н. К. БАЙБАКОВОЙ ХЭҺЭН ЭЛИДХЭЛ

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

Бии байгаа бухы арга нөөсэнүүдые — ажал, гол фондуудые, түлишэ ба түүхэй эд, газар тарялангай болон фермэнүүдэй продукци шадамараар, ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэнһээ манай дам саашадаа урагшаа дабшалгын амжалта бүри ехээр дулдыдадаг байха гэжэ партиин XXVI съездэ КПСС-эй ЦК-гай хэһэн Тоосооте элидхэл дотор хэлэгдэнэ.

«Түүхэй эд, түлишын-энергетическэ ба материальна бусад арга нөөсэнүүдые алмаха, бодолтой зүбөөр хэрэглэхэ туша ябуулагдадаг худэлмэрине шангадхаха тухай» үргэн ехэ тогтоол һаяшаг КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет баталан абаа нэн. Энэ тогтоол хадаа ажахыгаа социалис ёһоор эрхилэлгын гол ёһонуудые хэлбэршэгүйгөөр бэелүүлхэ. Ленинэй үгэнэн захяа заабаринуудые дүүргэхэ — мүнгэ зөөрнеэ болгоомжотой һайнаар, үнэн сэхээр тоолохо, алмалта арьбалалтын тон нарин нягта гурим сахиха эрилтэ табина.

Энэ талаар арбан нэгэдэхи табан жэлэй туршада нилээд ехэ худэлмэри ябуулха хэрэгтэй. Түүхэй эдэй, түлишын-энергетическэ ба материальна бусад арга- нөөсын гол үйлүүдэй гаргашые доошолуулха түшаа арбадахи табан жэлэйхидэ орходоо бүри ехэ даабаринуud тогтоогдоо.

Арга нөөсэнүүдээ али болохоор алмаха гэнэн хараа шугам продукциин өөрынь үнэ бүри хурдан түргэнөөр хямдаруулха ябадалда эли тодоор харагдана. Энээнэй үндэнөөр ашаг олзын үргалташье түргэдхэгдэнэ.

Социально - экономическа ба научно-техническэ томо томо асуудалнуудые, тэрэшэлэн территориально-үйлэдбэриин комплекснуудые бүридүүлхэ, хүгжөөхэ программануудые шидхэхэ туша тусхай комплексно программануудые зохёохо гээшэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй шухала онсо илгаань мүн болоно.

Эдэ хоолой ба энергетикын тусхай программануудые, тэрэшэлэн ашаа үргэлгын-транспортын, ашаа тээлгын-буулгалгын ба складуудтахи худэлмэринүүдые оньһожоруулгын, автоматизацилгын, транспортые хүгжөөлгын, БАМ шадархи газарые ашаглалгын удаан болзорой программануудые болон бусад хэдэ хэдэн асуудалнуудаар программануудые зохёон табилгада онсо анхарал табигдана.

Ажахыгаа эрхилэлгын оньһые удаа дараалан нарижуулан һайжаруулха гээшэ нинтын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлгын нилээд горитой ушаар баримтань болоно. «Түсэблэлые һайжаруулха, мүн үйлэдбэриин ашаг үрэ ба худэлмэриин шанар дээшэлүүлгэдэ ажахыгаа эрхилэлгын оньһоной нүлөөе шангадхаха тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1979 оной июлиин 12-то абтаһан тогтоол дотор хэлэгдэһэн эрилтэнүүдые хараада абалсан, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэб зохёон табигданхай гээшэ. Үнгэрһэн үе соо энэ документын олохон хараа заабаринуud бодоторо бэелүүлэгдээ, түсэб дотор элирхэйлэн харуулагдаа. Договороор баталагдаһан журамые эд хэрэгсэл эльгээхэ болзорой ба номенклатурын талаар нарин нягтаар сахиха, түсэбые бага болгохо тээшэнь эаһабари хэхэгүй, тогтоогдомол даабаринуудые дүүргэхэдээ, материальна болон оюун бодолой үрмашуулгын нүлөөе шангадхаха хэрэгтэ түрүүшын ээлжээнэй анхарал хандуулагдаха ёһотой гэжэ элидхэлшэ хэлээ.

Эрдэм наукын ба техникын хүгжэлтые совет обществын экономическа ба социальна зорилгонуудые шидхэлгэ бүри ехээр хабаадуулха хэрэгтэ партиин XXVI съездын шидхэбэринүүд хүн зоной анхарал хандуулна. Экономикые хүгжэлтын эршэтэ арга замда оруулха шидхэхы үшаг баримта бологшо научно-техническэ дэбжэлтые дам саашадань түргэдхэхэ ябадал табан жэлэй түсэб дотор хараалагдана. Түрүү шэнжэтэй технологическа онол аргануудые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, шэнэ машинануud болон түхеэрэлгэнүүдые, транспортын хэрэгселнүүдые, приборнуудые, тэрэшэлэн бүри арьбалалтатай материалнуудые ехээр бүтээхэ гэжэ хараалагдаа. Үйлэдбэриие автоматизацилгын дабшалта үргаха байна.

Хүшэр хүндэ ба ажалай таарамжагүй эрхэ байдалтай худэлмэринүүдые оньһожоруулхын тулада ашаа үргэлгэ-транспортын, ашаа тээлгын-буулгалгын, складуудай түхеэрэлгэнүүдэй шэнэ зүйлнүүдые, мүн автомат ёһоор худэлдэг манипуляторнуудые ухаалан байгуулха үйлэдбэридэ ашаглаха гэжэ хараалагдана. Эдэ зүйлнүүд арадай ажахын али бухы һалбаринуудта бодото дээрээ хэрэглэгдэхэ юм.

Табан жэлэй турша соо бүхыдөө автомат ёһоор худэлдэг манипуляторнуud (промышленна робототуud) үнгэрэгшэ табан жэлэйхидэ орходоо 8 дахин шахуу ехээр бүтээгдэхэ ёһотой.

Индустриин гол үндэһэн болохо һалбаринуудай — машина бүтээлгын, элшэ-хүсэнэй, химиин, металлургиин; нүүрһэнэй промышленностиин, барилгын материалнуудай промышленностиин ерээдүйн сагта хүгжэхэ арга замуудые саашадаа дэлгэрэнгыгээр хаража үзэбэ.

Бүтээгдэдэг продукциин шанар дээшэлүүлхэ гээшэ научно-техническэ дэбжэлтын шухала шэглэлынь мүн гэжэ элидхэлшэ онсолон тэмдэглээ. Мүнөөнэй табан жэлэй турша соо шанарай эгээн дээдэ зэргын категоритой зүйлнүүдэй хэмжээн нилээд ехэ болохо жэшээтэй.

Материалнуудые болбосоруулан бүйлуулха — электронно-элшын, лазерна, электро-эрозионно, плазменно-механическа, машинануud дай детальнуудые хушаха поршоог сэсэргэхэ ажал ба фонд алмадаг технологическа онол арганууде нэбтэрүүлгын хэмжээ үргэдхэхэ гэжэ табан жэлэй түсэбөөр хараалагдана. Металлическа поршоогоор хэнэн зүйлнүүдые бүтээлгэ 1980 ондо үйлэдбэрилэгдэһэн хэмжээе 3,1 дахин үлүү гараха байна.

СССР-эй Госпланай, ГКНТ ба СССР-эй Наукануудай академиин ухаалан зохёоһон, мүн баталһан научно-техническэ 170 программануud, тэрэ тоодо тусхай комплексно 41 программа тушаа үгтэһэн гол даабаринуud табан жэлэй түсэб дотор орууллагданхай. Тэдэнэй эсэсэй зорилгонь юуб гэхэдэ, арадай ажахыда эгээл ашаг үрэтэй научно-техническэ туйлатануудые нэбтэрүүлгэ мүн болоно.

Коммунис партиин социалис промышленностиие, нэн түрүүн ороноймнай экономическа хүсэ шадалай үндэһэ нуури бологшо хүндэ индустриие түрүүшын ээлжээндэ хүгжөөхэ, нинтын үйлэдбэриин бухы һалбаринуудые эршэмтэйгээр эрхилхэ, арад зоной нуудал байдалые улам дэбжээхэ гэһэн хараа шугам хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлнэ. КПСС-эй XXVI съезд энэ хараа шугамые улам саашадань бэелүүлхэ шухала гэжэ батадхаһан байна. Тийхэдээ промышленностиин гол һалбаринуудые, түрүүшын ээлжээндэ түлишэ-энергетикын һалбарие хүгжөөлгэдэ онсо анхарал хандуулһан байха юм.

1985 ондо **электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилгэ** 1555 миллиард киловатт-часта хүрэхэ гэхэ гү, али 1980 онойхитой сасуулбал, 260 миллиард киловатт-часаар ехэ болохо. Тийхэ зуураа атомна ба гидроэлектростанцинуудта электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилгэ 450 миллиард киловатт-час болоод, 1,7 дахинһаа ехээр дээшэлхэ байна. Ороноймнай Европодохи хубида электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилгын түсэблэгдэмэл бухы үргалта атомна электростанцинуудта хүртэнэ.

Нефть болон газай конденсат малтан абалые 1985 ондо 630 миллион тоннодо хүргэхэ гэжэ хараалагдана. Тийхэдээ Баруун Сибирьтэ, Коми АССР-тэ, Казахай ССР-тэ, Удмуртиин АССР-тэ нефть малтан абалга 100 миллион шахуу тонноор ехэ болохо.

Барилгын индустриальна арга метод үргэнөөр хэрэглэнэнэй, блочно-комплектнэ тухеэрэлгэнүүдые хэрэглэнэнэй үндэнөөр нефтиин шэнэ хэбтэшэнүүдые промышленна ашаглалгада оруулха ябадал түсэб дотор хараалагданхай, Нефтиин хэбтэшэдэ нүлөө үзүүлдэг шэнэ арга методуud үргэнөөр хэрэглэгдэжэ, газар дороһоо нефть ехээр абаха арга олгогдохо юм.

Газай промышленность дам саашадаа хурдан түргөөр хүгжөөгдэхэ. 1985 ондо газ малтан абалгын хэмжээн 630 миллиард кубометр байха гэжэ хараалагдана. Энэ хадаа 1980 оной хэмжээе 45 процентээр үлүүлнэ. Газай промышленностиин хүгжэлтын гол район — Баруун Сибирьтэ бухы Союз дотор тэрэниие малтан абалгын табанай гурбан хубинь абтахаар түсэблэгдэнэ. Ябуud газ хэрэглэлгэ 85 процентдэ хүргэгдэхэ юм. Тэрэнэй ашаар энэ газай гээлгэ хороло хоёр дахин бага болохо байна. Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ 48 мянган километр-утатай магистральна газопроводуud баригдаха, Үнгэрэгшэ табан жэлдэ 30 мянган километр газопроводуud баригдаа һэн.

Нүүрһэ малталга 1985 ондо 775 миллион тонно болоод, 1980 онойхитой сасуулхада, 59 миллион тоннoор ургаха юм. Харин арбадахи табан жэлэйхидэ орходоо 15 миллион тоннoор ехэ болохо жэшээтэй. Ороноймнай эүүн зүгэй районуудта, нэн түрүүн, һайн шэнжэтэй технологи ба ашаг-та малтамалай ехэ хүсэтэй транспортна түхеэрэлгэнүүдые ехээр нэбтэрүүлһэнэй үндэнөөр, эгээл ашаг үрэтэй нэмэл арга хэрэглэһэнэй ашаар нүүрһэ малталга илангаяа ехээр хүгжэхэ юм. Кузбасста шэнэ хүсэ байгуулгые. Канско-Ачинска ба Экибастузай комплекснуудай баригдагые түргэдхэхэ гэжэ хараалагданхай.

Хара металлургида металлопродукциин ашаг үрэтэй зүйлнүүдые үргэнөөр үйлэдбэриилхэ, шанарыень һайжаруулха гээшэ хүгжэлтын гол шэглэлынь болохо ёһотой. Худэлжэ байгаа станнуудые һэльбэн шэнэлһэнэй, техническэ талаарнь шэнэдхэн зэбсэгжүүлһэнэй, үйлэдбэриин хүсэнүүдые үлэмжэ зүбөөр хэрэглэһэнэй ашаар дабтамал түмэрэй үргалтын хахадынь шахуу абтаха зэргэтэй.

Үнгэтэ металлургида рудагай баазые бэхижүүлгэдэ, техническэ талаарнь шэнэдхэн ээбсэгжүүлгэдэ, худэлжэ байгаа предприятинуудые һэльбэн шэнэдэлгэдэ ба хүсьень ехэдхэлгэдэ онсо анхарал хандуулагданхай. Энэ хадаа түүхэй эдэй баазаа болон металлургическа үйлэдбэриин хоорондохи тэнсүүрине һайжаруулха, мүн үнгэтэ металлнуудые хэрэглэдэг арадай ажахын хэрэглэмжые бүрин дүүрэнээр хангаха арга боломжо олгохо юм.

Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ **химическэ ба нефтехимическэ промышленностине** булюу хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ гэжэ хараалагдаа. Тэрэнэй продукциин хэмжээн 32 процентээр ехэ болохо. Түрүү шэнжэтэй, һайн шанартай эд хэрэгселнүүдэй зүйлнүүдые булюу ехээр гаргадаг болоһоной ашаар үйлэдбэриин бүридэл нарижуулан һайжаруулагдаха байна. Табан жэлэй турша соо синтическэ дабирхай болон пластическа массануудые үйлэдбэрилгэ 68 процентээр дээшэлжэ, 6,1 миллион тоннодо хүргэгдэхэ. Химическэ утаһан ба ниитэнүүдые бүтээлгэ 36 процентээр дээшэлхэ.

Минеральна үтэгжүүлгэнүүд ехээр гаргагдаха, холимол ба орёо бүридэлтэй үтэгжүүлгэнүүдэй нинтэ хэмжээн дээшэлхэ, үргамалнуудые хамгаалдаг химическэ хэрэгселнүүдые үйлэдбэрилгэ 40 шахуу процентээр ургаха юм.

Бухы арадай ажахые техническэ талаарнь шэнэлхэн ээбсэгжүүлхэ хэрэгтэ **машина бүтээлгэдэ** түрүүшын ээлжээнэй үүргэ олгогдоно. Тэрэниие социалис индустриин гол зүрхэниинь гэжэ үнэн зүбөөр нэрлэдэг гээшэ.

Табан жэлэй түсэб дотор машина бүтээлгын ба машина болбосоруулгын продукци үйлэдбэрилгын ургалта 1,4 дахин ургаха гэжэ хараалагданхай. Арадай ажахыда үндэр бүтээсэтэй ба арьбалалтатай машинануud бүрин олоор эльгээгдэхэ. тэдэнэй хүсэниинь, арга боломжонь, бухы һайнабаринь ба шанарынь дээшэлхэ. Шэнэ түхеэлэй машинануud саашадаа байгуулагдажа, бүтээгдэжэ байха.

Түлишын-элшэ хүсэнэй ба промышленностиин түүхэй эдэй һалбаринуудта хэрэглэгдэхэ техникэ үйлэдбэрилгэ хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ хараа шэглэл үргэлжэлүүлэгдэхэ юм гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ. Тийхэ зуураа атомна электростанцинуудта хэрэглэгдэхэ түхеэрэлгэнүүд нилээд ехээр үйлэдбэрилэгдэдэг болохо.

Түмэр замай транспортын материально-техническэ үндэһэ нуури бэхижүүлхын тулада дам саашадаа техникэ бүрин олоор гаргагдаг болохо гэжэ хараалагдана. Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ худөө ажахын машинануud гаргалга 1,4 дахин ехэдхэгдэхэ. Мал ажалда, тэжээл бэлдэхэлгэдэ хэрэгтэй машинануud бүтээлгэ дам саашадаа хурдан түргэнөөр хүгжөөгдэхэ. Хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностьда, ажаһуудалда хэрэглэгдэгэр приборнуудай машина бүтээлгын продукци табан жэлэй турша соо 30 процентһээ үлүүгээр ехэ болохо юм.

Элдэб түхэлэй **барилгын материалнуудые, ой модоной, модо болбосоруулгын ба целлюлозо-саарһанай промышленностиин продукци** үйлэдбэрилгэ нилээд ехээр дээшэлхэ юм.

Эдэ һалбаринуудые шэнэ техникээр хангахые, үйлэдбэриин хүсэ хэрэглэлгэ һайжаруулхые, арадай ажахын ба хүн зоной улам үргажа байгаа эрилтэтэй тааралдуулан, продукциин номенклатура гуримшуулхые табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудаар хараалагдана.

Минеральна **түүхэй эдэй**, нэн түрүүн нефть ба байгаалиин газай элирүүлэн нэгэдэһэн нөөсэнүүдые үргэдхэхэ, илангаяа территориально-үйлэдбэриин комплекснуудые эмхидхэн бүридүүлгын нютагуудта ашагта малтамал олзоборилон шанаржуулдаг предприятинуудай түүхэй эдэй баазые үргэдхэхэ зорилготойгоор арбан нэгэдэхи табан жэлдэ **геолого-бэдэрэлгын худэлмэрине** хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ байна.

Партиин съезд дээрэ хараалагдаһан социальна хүгжэлтын ба арадай һуудал байдал һайжаруулгын программые бэелүүлгэ арадай хэрэглэмжын промышленна эд бараа үйлэдбэрилгые саашадань үргэдхэхэ эрилтэ табина. Табан жэлэй турша соо **хүнгэн промышленностиин** продукциин хэмжээн 19 процентээр дээшэлхэ юм. Хүн зоной дунда үргэнөөр хэрэглэгдэдэг эд бараа үйлэдбэрилгэ ехэдхэгдэхэ байна. Жэшээнь, 1985 ондо пумаажан, ноохон, торгон, улһан болон бусад будүүдые нэхэжэ гаргалга 12,7 миллиард дүрбэлжэн метртэ хүргэгдэхэ гэхэгү, али табан жэлэй туршада 18,2 процентээр ургаха, нэхэмэл дотор болон гадар хубсаһан — 27 процентээр, харин арһан гутал 11,7 процентээр дээшэлүүлэгдэхэ. Партиин Центральна Комитедэй ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй энэ жэлдэ абаһан тогтоолнуудтай зохилдуулан, шухала хэрэгтэй эд бараа үйлэдбэрилгэ нилээд ехэдхэгдэхэ, тэдэнэй шанар болон ассортиментынь һайжаруулагдаха байна.

Соёлой-ажаһуудалай ба ажахын хэрэглэмжын зүйлнүүдые үйлэдбэрилэн гаргалгые 1,4 дахин дээшэлүүлхые табан жэлэй түсэбөөр хараалагдаа. Тусхай оньһон аргаар мульньень хайлуулдаг хоёр камератай холодильнигууд, саг зүбөөр харуулдаг кварцева часууд, хэнэг аяга амһартануud, шэнэ түхэлэй мебелиин гарнитурануud, шэнэ түхэлэй фотоаппарадуud, хүгжэмэй түбүүд, абажа ябаха үнгэтэ телевизорнуud, стереофоническа минидаһан дээрэ бэшэлгэтэй бага хэмжээнэй магнитофонуud болон бусад эд бараан, эдлэл хэрэгселнүүд ехээр гаргагдаха юм.

Табан жэлэй түсэбые бэелүүлхэ үедөө СССР-эй министерствэнүүд, албан зургааануud, союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд болон нютагай Соведүүд оторой арга нөөсэнүүдые, нютагай түүхэй эдүүдые үргэнөөр хэрэглэжэ, соёлой-ажаһуудалай ба ажахын хэрэглэмжын эд бараа, мүн нютагай промышленностиин продукци ехээр үйлэдбэрилгын нэмэлтэ арга боломжонуудые бэдэрхэ зэргэтэй гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ.

Агропромышленна комплексын бухы һалбаринуудые таарамжатай һайнаар, тэнсүүритэйгээр түсэблэхэ, эдэниие хоорондонь тааруугаар, тодо һайнаар эмхидхэхэ шухала гэжэ партиин XXVI съездын шийдхэбэринүүд дотор заагдана.

Табан жэлэй хугасаа соо **худөө ажахын** продукци үйлэдбэрилгын хэмжээе жэлдээ дунда зэргээр 13 процентээр дээшэлүүлхые хараалагдана. 1985 ондо энэ һалбаринин продукци 147,1 миллиард түхэриг хүргэгдэхэ байна. Мал ажалые хүгжөөхын, эдеэ хоолой программые бэелүүлхын тула бата бэхи үндэһэ нуури табиха зорилготойгоор ороноо таряа болон тэжээл үйлэдбэрилгые хурдан түргэнөөр хүргэхые түсэб дотор хараалагданхай.

Худөө ажахын үйлэдбэриие бүри эршэмтэйгээр, ашаг үрэтэйгөөр хүгжөөхэ хараа шэглэл үргэлжэлүүлэгдэхэ байна. Гол түлэб ургасынь дээшэлүүлһэнэй ашаар худөө ажахын үргамалнуud ехээр хурьагдаха, харин үүхэр малай ба шубуудай ашаг шэмэ дээшэлүүлһэнэй ашаар мал ажалай продукци горитойгоор үйлэдбэрилэгдэхэ юм. Табан жэлэй нуud багта маха (үүсэлэгдэһэн) — 18,2 миллион тоннодо хүргэгдэхэ. Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ гектар бүриһөө дунда зэргээр 18,7 центнерһээ бага бэшэ ороохото ургамалнуud хурьагдаха ёһотой.

Парти болон Совет правительствын шийдхэбэринүүдтэй зохилдуулалгажа, арбан нэгэдэхи табан жэлдэ бууса шадарай ба хамтын саад ургуулга, огород тарилга, мүн предприятинуud болон эмхинүүдэй хамһабариин ажахынууд бүрин үргэнөөр хүгжөөгдэхэ байна.

Худөө ажахын үйлэдбэриие эршэ дэтисэтэйгээр хүгжөөлгые хангахын, тэрэнэй материально-техническэ баазые бэхижүүлхын тула ехэ капитальна һомололгонуудые, материально-техническэ хэрэгселнүүдые худөө ажахыда элсүүлэн табиһаар, минеральна үтэгжүүлгэнүүдые ехээр эльгээхые хараална. Энэ ушар худөө ажахын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлгэдэ горитой нүлөө үзүүлхэ ёһотой. Газараа шанаржуулан һайжаруулха худэлмэриие саашадань үргэлхые түсэбөөр хараалагданхай. Городуud хоорондын телефонно линиин үтань 1,8 дахин үргэдхэгдэхэ. городуud болон худөө нютагуудтахи телефонуудай тоо 1,3 дахин,тэрэ тоодо хүн зоной байрануудта тодхогдохо телефонуудай тоо 1,4 дахин олошоруулагдаха. Мэдээсэл дамжуулха шэнэ түхеэрэлгэнүүдэй үндэһэ нуури дээрэ ороной хэлхеэ холбооной нинтэ нэгэн автомат системэ бүридхэгдэжэ үргэлжэлүүлэгдэхэ.

Түсэбтэ табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын тула капитальна барилгын талаар хараалагдаһан программые бэелүүлгэ тон ехэ удха шанартай.

Капитальна барилгада һомололгодоһон мүнгэнэй ургалтатай сасуулхада, национальна олзо доходые булюу түргөөр хүгжөөхые арадай ажахые түсэблэлгэдэ түрүүшынхеэ хараалагданхай гэжэ элидхэлшэ онсолон тэмдэглээ. Энэнь капитальна барилгада һомололгодоһон мүнгые хубаарилгада, барилгые эмхидхэлгэдэ шэнээр хандаха эрилтэ табина. Капитальна барилгада һомололгодоһон мүнгэнэй ашаг үрые дээшэлүүлгэдэ, материально-техническэ нөөсэнүүд болон барилга-хабсаралгын эмхинүүдэй арга боломжонуудтай капитальна барилгые зүбөөр зохилдуулха хэрэгтэ гол анхарал хандуулагдаха ёһотой.

Нэн түрүүн худэлжэ байгаа предприятинуудые шэнэдхэн һэльбэлгэдэ ба техническэ талаарнь шэнээр зэбсэгжүүлгэдэ капитальна һомололго зорюулха шухала гэжэ партиин съезд дээрэ онсолон заагдаа һэн. Шэнэ барилга хэжэ, үйлэдбэриин икмэрхүү предприятинуудые байгуулһанда орходоо, энэ зорилгоор гаргашалагдаһан мүнгэ зөөри һурагтүй түргөөр хэрэглэхые, түүхэй эдүүдэй нөөсэнүүдые гамтайгаар, үргэлжэ дээрэнь хэрэглэхые, гээлтэ нилээд хорооные, продукциин шанар һайжаруулхые түсэб дотор хараалагданхай.

Хэрэглэгдэхээр бэлэн болоһон продуктнуудые, полуфабрикадуудые, кулинарна үйлэдбэриие, хүргэһэн үрэ жэмэс болон овощ үйлэдбэрилгэ хурдан түргэнөөр хүгжөөгдэхэ байна. Багсалагдаһан эд товар, диетическэ эдеэ хоолой зүйлнүүд, мүн белогуудаар, витаминуудаар, ашатай туһатай бусад зүйлнүүдээр шанаржуулагдаһан продуктнуud ехээр үйлэдбэрилэгдэхэ.

СССР-эй уһа сөөрэмүүдтэ, эрье шадарай гол мүрэнүүдтэ, мүн дэлхэйн океан далайн элдэб районуудта загаһа үсхэбэрилгэ ба барилгые сашадань үргэдхэлгэнэй, ашаг үрэ ехэтой болгоһоной ашаар **загаһанай промышленностиин** продукци ехэдхэгдэхэ. Дабһагүй сэбэр уһатай нуур сөөрэмүүд соохоо загаһа барилга 35 процентээр, тэрэ тоодо сөөрэмүүд болон загаһа үсхэбэрилгын бусад ажахынуудта товарна загаһа үйлэдбэрилгэ 1,8 дахин дээшэлүүлэгдэхэ юм.

Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ **талха таталгын-хүрпээтэ**, холимог тэжээлэй промышленность, мүн продукциинь худөө ажахын үйлэдбэриие үрэ түгэс болголгодо ехэ удха шанартай микробиологическа промышленность саашадаа хүгжөөгдэхэ байна.

Совет экономикын үргалта, ажахын холбоое үргэдхэлгэ ашаа зөөхэ талаар арадай ажахын ба хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые гүйсэд дүүрэнээр, саг соонь хангаха үялгатай транспортна системые саашадань хүгжөөхэ, али бухы талаарнь гуримшуулан һайжаруулха эрилтэ табина. Транспорт дээрэ ушарһан асуудалнуудай үргэн ехэ байһыень хараада абажа, удаан болзорой комплексно программа бэелүүлһэнэй үндэнөөр лэ эдэниие шийдхэжэ болохо байна гэжэ нүхэр Л. И. Брежнев партиин съезд дээрэ хэһэн элидхэл соогоо тэмдэглэгэ һэн. Тус программые бэелүүлгэ энэ табан жэлдэ эхилхэ.

Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ бухы зүйлэй транспортаар ашаа зөөлгэ — 19 процент, пассажирнуудые зөөлгэ 15,5 процент дээшэлүүлэгдэхээр түсэблэгдэнэ. Ашаа зөөлые уралан нарижуулха, транспортна холбоое һайжаруулха, транспортна хэрэгселнүүдые ашаглаха, түлишэ гаргашалгые бага болгохо хэмжэнүүд түсэб дотор хараада абтанхай.

Түмэр замай транспортые хүгжөөлгэдэ, нэн түрүүн ехэ ашаанай поезднуудай олоороо ябадаг замуудые бүрин ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэлгэдэ ехэ мүнгэ зөөри һомололгодоно. Далайн транспортаар ашаа зөөлгэ 9 процентээр дээшэлүүлэгдэхэ, тусхай шэглэлтэй шэнэ суднануud — контейнеровозуud, түмэр замай паромуud, лихтеровозуud, ледоколнуud нэмээгдэхэ байна. Транспортна суднануудые атомай хүсөор худэлдэг түхеэрэлгэнүүдээр хангажа эхилхэ. Арктикын районуудта далайн транспортын үүргэ дээшэлхэ, табан жэлдэ ашаа зөөлгэ, багсаамжалхада, 1,4 дахин нэмэхэ болоно.

Табан жэлэй туршада ниитын хэрэглэмжын автомобилиин транспортаар ашаа зөөлгэ 33 процентээр ургаха, автомобильнуудай паркын бүридэл һайжаруулагдаха, ехэ ашаа тээдэг машина болон тусхай шэглэлтэй автомобильнуудай удельнэ шэнүүр дээшэлхэ.

Агаарай транспортаар хүнүүдые зөөлгэ 28 процентээр ургаха. Шэнэ түхэлэй самолёдуud — 350 хүнэй һууритай ИЛ-86 (аэробус), нютагай агаарай замуудта хэрэглэгдэхэ 120 хүнэй һууритай ЯК-42, тэрэшэлэн 35—40 тонно ашаа тээдэг самолёдуud үргэнөөр хэрэглэгдэдэг байха. Ниидэлгэбуулгын олон зуруудуud, аэровокзалай томо комплекснуud ашаглалгада оруулагдахаар хараалагданхай.

Илангаяа ашагта малтамал шанаржуулгын, химическэ ба барилгын материалнуудай промышленностьда транспортын тусхай шэглэлтэй шэнэ зүйлнүүд — конвейернэ, пневмоконтейнернэ, гидравлическа ба бусад зүйлнүүд нэбтэрүүлэгдэхэ болоно.

Арадай ажахын ба хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжые хэлхеэ холбооной зүйлнүүдээр улам хүсэдөөр хараалагданхай. Городуud хоорондын телефонно линиин үтань 1,8 дахин үргэдхэгдэхэ. городуud болон худөө нютагуудтахи телефонуудай тоо 1,3 дахин,тэрэ тоодо хүн зоной байрануудта тодхогдохо телефонуудай тоо 1,4 дахин олошоруулагдаха. Мэдээсэл дамжуулха шэнэ түхеэрэлгэнүүдэй үндэһэ нуури дээрэ ороной хэлхеэ холбооной нинтэ нэгэн автомат системэ бүридхэгдэжэ үргэлжэлүүлэгдэхэ.

Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ худөө ажахын үйлэдбэриие эршэ дэтисэтэйгээр хүгжөөлгые хангахын, тэрэнэй материально-техническэ баазые бэхижүүлхын тула ехэ капитальна һомололгонуудые, материально-техническэ хэрэгселнүүдые худөө ажахыда элсүүлэн табиһаар, минеральна үтэгжүүлгэнүүдые ехээр эльгээхые хараална. Энэ ушар худөө ажахын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлгэдэ горитой нүлөө үзүүлхэ ёһотой. Газараа шанаржуулан һайжаруулха худэлмэриие саашадань үргэлхые түсэбөөр хараалагданхай. Городуud хоорондын телефонно линиин үтань 1,8 дахин үргэдхэгдэхэ. городуud болон худөө нютагуудтахи телефонуудай тоо 1,3 дахин,тэрэ тоодо хүн зоной байрануудта тодхогдохо телефонуудай тоо 1,4 дахин олошоруулагдаха. Мэдээсэл дамжуулха шэнэ түхеэрэлгэнүүдэй үндэһэ нуури дээрэ ороной хэлхеэ холбооной нинтэ нэгэн автомат системэ бүридхэгдэжэ үргэлжэлүүлэгдэхэ.

Аграрай транспортаар хүнүүдые зөөлгэ 28 процентээр ургаха. Шэнэ түхэлэй самолёдуud — 350 хүнэй һууритай ИЛ-86 (аэробус), нютагай агаарай замуудта хэрэглэгдэхэ 120 хүнэй һууритай ЯК-42, тэрэшэлэн 35—40 тонно ашаа тээдэг самолёдуud үргэнөөр хэрэглэгдэдэг байха. Ниидэлгэбуулгын олон зуруудуud, аэровокзалай томо комплекснуud ашаглалгада оруулагдахаар хараалагданхай.

Илангаяа ашагта малтамал шанаржуулгын, химическэ ба барилгын материалнуудай промышленностьда транспортын тусхай шэглэлтэй шэнэ зүйлнүүд — конвейернэ, пневмоконтейнернэ, гидравлическа ба бусад зүйлнүүд нэбтэрүүлэгдэхэ болоно.

Арадай ажахын ба хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжые хэлхеэ холбооной зүйлнүүдээр улам хүсэдөөр хараалагданхай. Городуud хоорондын телефонно линиин үтань 1,8 дахин үргэдхэгдэхэ. городуud болон худөө нютагуудтахи телефонуудай тоо 1,3 дахин,тэрэ тоодо хүн зоной байрануудта тодхогдохо телефонуудай тоо 1,4 дахин олошоруулагдаха. Мэдээсэл дамжуулха шэнэ түхеэрэлгэнүүдэй үндэһэ нуури дээрэ ороной хэлхеэ холбооной нинтэ нэгэн автомат системэ бүридхэгдэжэ үргэлжэлүүлэгдэхэ.

Түсэбтэ табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын тула капитальна барилгын талаар хараалагдаһан программые бэелүүлгэ тон ехэ удха шанартай.

Капитальна барилгада һомололгодоһон мүнгэнэй ургалтатай сасуулхада, национальна олзо доходые булюу түргөөр хүгжөөхые арадай ажахые түсэблэлгэдэ түрүүшынхеэ хараалагданхай гэжэ элидхэлшэ онсолон тэмдэглээ. Энэнь капитальна барилгада һомололгодоһон мүнгые хубаарилгада, барилгые эмхидхэлгэдэ шэнээр хандаха эрилтэ табина. Капитальна барилгада һомололгодоһон мүнгэнэй ашаг үрые дээшэлүүлгэдэ, материально-техническэ нөөсэнүүд болон барилга-хабсаралгын эмхинүүдэй арга боломжонуудтай капитальна барилгые зүбөөр зохилдуулха хэрэгтэ гол анхарал хандуулагдаха ёһотой.

Нэн түрүүн худэлжэ байгаа предприятинуудые шэнэдхэн һэльбэлгэдэ ба техническэ талаарнь шэнээр зэбсэгжүүлгэдэ капитальна һомололго зорюулха шухала гэжэ партиин съезд дээрэ онсолон заагдаа һэн. Шэнэ барилга хэжэ, үйлэдбэриин икмэрхүү предприятинуудые байгуулһанда орходоо, энэ зорилгоор гаргашалагдаһан мүнгэ зөөри һурагтүй түргөөр хэрэглэхые, түүхэй эдүүдэй нөөсэнүүдые гамтайгаар, үргэлжэ дээрэнь хэрэглэхые, гээлтэ нилээд хорооные, продукциин шанар һайжаруулхые түсэб дотор хараалагданхай.

Хэрэглэгдэхээр бэлэн болоһон продуктнуудые, полуфабрикадуудые, кулинарна үйлэдбэриие, хүргэһэн үрэ жэмэс болон овощ үйлэдбэрилгэ хурдан түргэнөөр хүгжөөгдэхэ байна. Багсалагдаһан эд товар, диетическэ эдеэ хоолой зүйлнүүд, мүн белогуудаар, витаминуудаар, ашатай туһатай бусад зүйлнүүдээр шанаржуулагдаһан продуктнуud ехээр үйлэдбэрилэгдэхэ.

СССР-эй уһа сөөрэмүүдтэ, эрье шадарай гол мүрэнүүдтэ, мүн дэлхэйн океан далайн элдэб районуудта загаһа үсхэбэрилгэ ба барилгые сашадань үргэдхэлгэнэй, ашаг үрэ ехэтой болгоһоной ашаар **загаһанай промышленностиин** продукци ехэдхэгдэхэ. Дабһагүй сэбэр уһатай нуур сөөрэмүүд соохоо загаһа барилга 35 процентээр, тэрэ тоодо сөөрэмүүд болон загаһа үсхэбэрилгын бусад ажахынуудта товарна загаһа үйлэдбэрилгэ 1,8 дахин дээшэлүүлэгдэхэ юм.

Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ **талха таталгын-хүрпээтэ**, холимог тэжээлэй промышленность, мүн продукциинь худөө ажахын үйлэдбэриие үрэ түгэс болголгодо ехэ удха шанартай микробиологическа промышленность саашадаа хүгжөөгдэхэ байна.

Совет экономикын үргалта, ажахын холбоое үргэдхэлгэ ашаа зөөхэ талаар арадай ажахын ба хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые гүйсэд дүүрэнээр, саг соонь хангаха үялгатай транспортна системые саашадань хүгжөөхэ, али бухы талаарнь гуримшуулан һайжаруулха эрилтэ табина. Транспорт дээрэ ушарһан асуудалнуудай үргэн ехэ байһыень хараада

СССР-эй арбадахи зарлалай Верховно Советэй зургаадахи сесси

1982 ОНОЙ СССР-эй ГҮРЭНЭЙ БЮДЖЕТ БОЛОН 1980 ОНОЙ СССР-эй ГҮРЭНЭЙ БЮДЖЕДЭЙ ГҮЙСЭДХЭЛ ТУХАЙ

СССР-эй ФИНАНСЫН МИНИСТР ДЕПУТАТ В. Ф. ГАРБУЗОВАЙ ЭЛИДХЭЛ

оноймнай ниитын-поли- бүхы ажабайдал СССР-эй XXVI съездын шидхэбэринүүдэй ыхы айхабтар ехэ нүлөөн байнаар, — гэжэ В. Ф. зов хэлэбэ. — Съезд элхэйн-түүхэтэ удха шалай гайхамшаг үйлэ хэ болоhон байна. Тэрэ онис байгуулалтын мүй үе шатадахи зохёон үлхы ба эб найрамдаоригжуулхы ехэ проаар парти болон арабэсэгжүүлhэн, олонинжалай ба политическэ үүсхэлдэ хүсэ ехэтэй үлхисэ үгэhэн байха

981 ондо арадай ажахы СССР-эй XXVI съездын тойлhон хараа шугамаар жэ байгаа. Экономиэсэй үрэ дүн бонациональна доход энэ туршада 13 миллиан үгэриг hөө үлүүгээр ехэ байна. Урда жэлэй сасуулбал, промышстиин продукци гар 21 миллиард түхэриг дэшэлхэнь.

өө ажахын материальжическэ үндэhэ hуурали бүхы аргаар бэхилалгаа талаар хэлбэришэоригжол түгэс хүдэлбүлгэдэг.

артиин социальна проама хэлбэришэгүйгөөр үлэгдэжэ байнхай. СССР-эй XXVI съездын шидхэбэринүүдтэй зохилдан, үхибүүдтэй бүлэ үэүлэгдэдэг үрэнэй ламжын хэмжээн ехэ годоо. Хүн зонине пенсеэр ыгта hайжаруулагдаа. ыгта болон түмэр харгын спорт дээрэ, мүн арадай ын бүсад хэдэ хэдэн ариинүүд болон ороной м районуудта салин хүлаашадань дээшэлүүлгэтэй болтой хэмжээ ябуулгаа бэлүүлэгдэжэ байнхай. ын хэрэглэмжын фондhаа хүн зондо үгтэдэг эрэй ба хүнгэлэлтэнүүд 5 ард түхэриг өөрөө ургаа. өө эдэ фондууд 122 ард түхэриг болодог Эдеэ хоолой болон проөлөөна эд бараа худалүлам ургэдөө. Гэр байгаа эрхэ байдалые 10 лон тухай хүн 1981 онайжаруулха юм.

981 ондо СССР-эй Гү- бюджет олзо оршойлгаа талаар гаргашаhаа нилээд дээгүүр байгүйсэдхэгдэжэ байна. оршын талаар түсэб 6 процент, гаргашын ар 100,4 процент дүүрдахэр хүлеэгдэнэ.

ынэ табан жэлэй түрүү жэлдэ социалис аражахын, эрдэм наукын ын соёл культурын тогалгай. оршэ түгэс хүгэ КПСС-эй XXVI съезд шидхэбэринүүдэй бодэрээ амжалтатайгаар үлэгдэжэ байhые гэрнаа. Табан жэлэй хоёрдохэлдэ хараалагдаhан даажнүүдые дүүргэхын тула онай hайн үндэhэ hуури ыулжа үгэнэ.

ССР-эй Верховно Совесессиин урда тээ болоүнгэрhэн КПСС-эй ЦК-Пленум 1982 оной СР-эй Экономическа ба альна хүгжэлтын үрэтүсэбэй болон СССР-эй анэй бюджедэй проктые зүбшэн хэлсээд, гол

Элидхэл хуряангыгаар үг-

түлэб hайшаагаа гэжэ В. Ф. Гарбузов саашань үргэлжэлүүлбэ. Шэнэ үе шатада манай ороной хүгжэлтын гол шухала социально-экономическа зорилгонуудые Пленум гүнзэгыгөөр ашэнжэлэн хаража үзөө, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбые бэелүүлхэ талаар бодото ажал ябуулгын тодорхой программаар парти болон арадые зэбсэгжүүлээ.

1982 оной СССР-эй Гүрэнэй бюджет партиин XXVI съездын шидхэбэринүүдэй, мүн коммунизм байгуулгын теори болон практижын гол шухала асуудалнуудаар нүхэр Л. И. Брежневэй үгэhэн шууд сэхэ захяа заабаринуудай үндэhөөр зохёон табигданхай.

1982 оной СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэбтэй зохилдуулан, бюджет табигдаа юм. Тиимэhээ тэрэ арадай ажахын урагшаа дабшан хүгжэлтые, совет хүнүүдэй ажабайдалай ургалтые, ороной бээ хамгаалха хүсэ шадал бэхижүүлгые хэрэгтэй мүнгэ зөөреэр хангаха байна.

Бюджедэй олзо оршо 321,8 миллиард түхэриг, гаргаша — 321,5 миллиард түхэриг байхаар тодорхойлогдонхой. Олзо оршонуудынь 0,3 миллиард түхэригөөр гаргашануудhаа дээгүүр байха юм.

1982 ондо предприятинууд болон ажахын организацинуудай олзо 131,2 миллиард түхэриг байхаар хараалагдана гэхэ гү, али байгша ондо баталагдаhаниhаа 3,8 процентээр ехэ болоно. Предприятинуудай мэдэлдэ олзо доходойнь 40 шахуу процентнь үлөөгдэжэ, техническэ талаар шэнэдхэн зэбсэгжэлгэ, үйлэдбэриин экономическа урмашуулга болон бусад түсэбтэ гаргашануудта тэрэ хэрэглэгдэхэ юм.

Үйлэдбэриин болон эд бараа худалдалгын хэмжээнүүдэй түсэб дотор хараалагдаhанай үндэhөөр, эрьесын налог 110,5 миллиард түхэриг байхаар хараалагдана. Колхозуудhаа ородог олзо доходой налог мүнөө жэлэй түсэбөөр хараалагдаhан хэмжээндэ гэхэ гү, али 0,7 миллиард түхэриг байхаар хараалагданхай.

Мүнөө хүсэндөө байhан налогуудай хэмжээс, мүн 1982 ондо хараалагдаhан салин хүлhэнэй фондын хэмжээс хараадаа абан, хүн зонhоо ородог үрэнэй налогууд 26,8 миллиард түхэриг байхаар тодорхойлогдонхой.

Арадай ажахые мүнгэ зөөреэр хангалгада, предприятинуудай өөнэдынь мүнгэ зөөри болон банкинуудай урьhаламжануудые оруулалсан, 328,9 миллиард түхэриг үгтэхэ байна. Материальна үйлэдбэридэ нимэ ехэ hомолонгонуудые үгэхэ ябадал үйлэдбэриин гол фонднуудые үргэдхэхэ ба шэнэлхэ талаар үрэнэй түсэбөөр хараалагдаhан даабаринуудай дүүргэлтэ, тэрэшэлэн продукци гаргалга ба түhаламжа хүргэлгэ ехэ болгохо, тэдэнэй шанар дээшэлүүлгэтэй холбоотой экономикын hалбаринуудай бусад түсэбтэ хэрэглэмжэнүүдые гүйсэд хангажа шадаха байна.

КПСС-эй XXVI съездын баталан абаhан социальна программые удаа дараалан бэелүүлгэ түсэб болон бюджет дотор хараалагданхай. Арадай ажахын хэдэ хэдэн hалбаринуудта болон ороной зарим районуудта ажалай түлөөри саашадань ехэ болгохо хэмжээ ябуулгануудыг 1982 ондо бэелүүлэгдэжэ үргэлжэлүүлэгдэхэ. Үхибүүнэйнгээ хойноhоо жэлтэй болоторнь харууhалхадань хүдэлдэг эхэнүүдтэ зарим тэды түлбэритэй амаралта, мүн түрүүшын үхибүүнэй түрэхэдэ эхэнэрнүүдтэ ганса доро үгтэдэг тэдхэбэри үгтэжэ эхилээ гээшэ. Ерэхэ жэлдэ нимэ хүнгэлэлтэнүүд РСФСР-эй бүхы районуудта, тэрэшэлэн Украиный ССР, Белоруссиин ССР, Прибалтикын республикануудыг болон Молдавиин ССР-тэ үгтэдэг болохо байна. Тэрэшэлэн бусад хэдэ хэдэн хүнгэлэлтэнүүд хараалагданхай.

Арад зоной ажабайдалай материальна болон соёлой хэм хэмжээс дээшэлүүлхэ талаар түбэй газарhаа бэелүүлэгдэдэг хэмжээ ябуулгануудта гаргашалагдадаг үрэнэй ниитэ гаргаша 1982 ондо 4 миллиард түхэригөөр дээшэ болохо юм.

Мүнөө үедэ обществын үйлэдбэрилгын сэхэ хүсэн боложо байгаа эрдэм наука саашадаа улам хүгжэхэ байна. Эрдэм шэнжэлгын хүдэлмэринүүдтэ гаргашалагдаха мүнгэ зөөри 1,2 миллиард түхэригөөр ехэ боложо, бүхыдөө 23,8 миллиард түхэриг түрэхэ байна.

Хариин түрэнүүдтэй гадаадын экономическа харилсаануудые үргэдхэхэ, ажалай уласхоорондын хубаарилгын арга боломжонууд ба булюу талануудые бүри ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ гэhэн парти болон Совет үрэнэй хубилашагүй хараа шэглэл 1982 оной түсэб болон бюджет дотор элирхэйлэн харуулагданхай.

Ниитын аша туhын бата бэхи үндэhэ hуури дээрэ СЭВ-эй гэшүүн-аха дүү ороныудтай гүн гүнзэгы ба олон талын харилсаа холбоон саашадаа улам хүгжөөгдэхэ, социалис хани нэгэдэлтэ ороныудай оршом соо үйлэдбэриин ба научно-техническэ хамжаан үргэдхэгдэхэ юм. Бэе бэедээ аша туhатай худалдаа наймаанай үргэдэлгын хажуугаар Азиин, Африкын болон Латиин Америкын хүгжэжэ байгаа гүрэнүүдтэ экономическа болон техническэ туhа хүргэжэ үргэлжэлүүлхэ. Промышленна талаараа хүгжэнги капиталис ороныудтай адли тэгшэ эрхын ба аша туhатай үндэhэ hуури дээрэ худалдаа наймаанай-экономическа харилсаануудые хүгжөөхэ гэhэн КПСС-эй XXVI съездын заабаринуудыг бодото дээрээ удаа дараалан бэелүүлэгдэхэ юм.

Арадай ажаhуудалай материальна болон соёлой хэм хэмжээс дээшэлүүлгые ороной үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй хүгжэлтэтэй, экономикын тогтууритай, тэнсүүритэй ургалтатай таhаршагүйгөөр Коммунис парти холбодог юм гэжэ промышленностые ба транспортые мүнгэ зөөреэр хангаха тухай бүлэг дотор тэмдэглэгдэнэ. Ерэхэ жэлдэ промышленностые элдэб талын мүнгэ зөөреэр хангалгада 169,2 миллиард түхэриг гаргашалагдаха гээд түсэб ба бюджет дотор хараалагданхай. Энэмнай байгша оной баталагдаhан түсэбтэй сасуулхада, 7,2 миллиард түхэригөөр ехэ болоно.

Хүндэ промышленность хадаа социалис экономикын hуури, ороной экономическа хүсэ шадал бэхижүүлхэ ба хүн зоной баян дэлгэр ажаhуудал hайжаруулха үндэhэ hуурие удаа дараалан ехэ болгохо хэрэгтэ 110 миллиард түхэриг hомологдохоор 1982 оной түсэб ба бюджет дотор хараалагдана.

Хүдөө ажахые шууд түргөөр хүгжөөлгэ эдеэ хоолой программын үндэhэ hуури болоно. Хүдөө ажахые саашадань хүгжөөлгэдэ гүрэнэй бюджедээр, совхозуудай өөнэдынь зөөриhөө, банкын урьhаламжаар 57,3 миллиард түхэриг hомологдоно. Тэрэнhээ гадна колхозуудта үйлэдбэри үргэдхэлгэдэ хэгдэхэ гаргашань 20,4 миллиард түхэриг байха, Хүдөө ажахын капитальна hомололгын ниитэ хэмжээн 37 миллиард түхэригөөр тодорхойлогдоно. Мелиорациин гаргашануудыг 0,4 миллиард түхэригөөр дээшэлүүлэгдэжэ, бүхыдөө 9,9 миллиард түхэриг түрэхэ.

РСФСР-эй хара хүрьhэтэ бэшэ зоные газар тариалангай ба мал ажалай продукци ехэ үгэдэг район болгохо талаар комплексно программын бэелүүлгые саашадань үргэлжэлүүлхэ зорилго партиин XXVI съезд дээрэ табигдаhан байна. 1982 ондо энэ зонын колхоз болон совхозуудта 8,4 миллиард түхэриг үгтэхөөр хараалагдана.

«Хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилгэ, бэлэдхэлгые түсэблэлгэ ба экономическа урмашуулгые hайжаруулха тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Тогтоолтой зохилдуулан, арбадахи табан жэлдэ туйлагдаhан дунда эрэгын хэмжээнhээ дээшэ продукци худалдаhанай түлөө бэлэдхэлэй сэндэ 50 процент нэмжэ түлэхын тула колхоз, совхозуудта 4 миллиард түхэриг үгтэхэ болоно.

Ниитын үйлэдбэриин ашаг үрэ ба шанарые эрид шууд hайжаруулха, шадаал hаа ехээр арьбалалта алмалта туйлаха гэhэн КПСС-эй хараа шугам капитальна барилгада айхабтар шухала удха шанартай.

Үрэнэй капитальна худэлмэридэ мүнгэ hомолхо түсэбэй ниитэ хэмжээн 121,6 миллиард түхэриг байхаар хараалагдаба. Гол фонднуудай ашаглагдадаг хүби — түхеэрэлгэнүүдтэ хэгдэдэг гаргашые дээшэлүүлхээр хараалагдана. Энэ талаар үрэнэй бүхы гаргаша 1982 ондо 48,4 миллиард түхэриг хүргэгдэхөөр хараалагдана. Ашаглагдажа байhан предприятинуудые техническэ талаар зэбсэгжүүлгэ ба шэнэдхэн hайжаруулгада 21 миллиард түхэриг мүнгэн hомологдоно.

1982 ондо барилга дээрэ дотоодын арга нөөсэнүүдые, гол түлэб нормоhоо гадуур нөөсэлэгдэhэн 3.2 миллиард түхэриг хэмжээтэй тодхогдоогүй байhан түхеэрэлгэнүүдые ашаглахаар хараалагдана.

Элидхэл дотор проектносметнэ хэрэгые эрид hайжаруулха, түрүү дүй дүршэл үргэнөөр хэрэглэхэ шухала байhанда онсо анхарал хандуулагдана.

1982 ондо худалдаа наймаа ба хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгые саашадань хүгжөөхэ талаар хэмжэ ябуулгануудта 8,1 миллиард түхэриг hомологдоно гээд элидхэлэй худалдаа наймаан ба ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын бүлэг дотор хэлэгдэнэ. Рознично эд бараа наймаагын хэмжээн 300 миллиард түхэригтэ хүрэхэ. Ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангаха худэлмэриин хэмжээн 6,9 процентээр дээшэлжэ, 9 миллиард түхэригтэ хүрэхэ байна.

Үрэнэй бюджет дотор социально-соёлой хэмжээ ябуулгануудай гаргаша 4,9 миллиард түхэригөөр дээшэлжэ, бүхыдөө 106,8 миллиард түхэригтэ хүрэхэ. Тэрээнhээ гадна эдэ зорилгонуудаа үрэнэй предприятинуудай, колхозуудай, эд хэрэглэгшэдэй кооперацин ба ниитын организацинуудай 26 миллиард шахуу түхэриг хэрэглэгдэхэ.

Hургуулинин наhа гүйсөөгүй үхибүүдые хүмүүжүүлгэ саашадаа улам хүгжөөгдэхэ — hургуулида ороогүй үхибүүдэй 431,7 мянган hууритай эмхи зургаан ашаглалгада үгтэхөөр хараалагдана. Үдэрэй hургуулинуудай hурагшадай тоо 39,6 миллиондо хүрэхэ байна.

Мэргэжэлтэдээр арадай ажахын хэрэглэмжые гүйсэд дүүрнээр хангалга, кадрнуудые бэлдэдэг дээдэ ба дунда шатын hургуулинуудай худэлмэрине ашаг үрэ ехэтэй болгоохоор, үдэшын ба заочно бүхы hуралсалые шэнэдхэн hайжаруулхаар хараалагдана. 1982 ондо дээдэ ба дунда эрдэмтэй мэргэжэлтэдые hурган гаргалга 2,1 миллион хүнэй тоодо хүрэхэ. Техническэ мэргэжэл олгодог училищинуудта 2,4 миллион худэлмэришэдые бэлдэхээр хараалагдана.

Совет хүнүүдэй элүүрые хамгаалгада hомолгодожо байhан мүнгэ зөөри хүн зоной элүүрые хамгаалха талаар hэргылэлгын хэмжээнүүдые улам ехээр абаха, медицинскэ эмхи зургаануудые улам олошоруулха, тэдэнэй материальна баазые үргэдхэн бэхижүүлхэ арга олгохо байна. Больницануудгахи ороныудай тоо 60 мянгада хүргэгдэжэ, хамта дээрээ 3,4 миллионhоо дээшэ болохо.

ВЦСПС ба профсоюзуудай нютагай организацинуудай мэдэлдэ байдаг үрэнэй социальна страхованиин бюджет 39,4 миллиард түхэриг хэмжээтэйгээр СССР-эй 1982 оной Үрэнэй бюджедтэ оруулагдаба. Энэнь байгша оной-хиhөо 6,7 процентээр ехэ болоно. Энэ мүнгэ зөөреэр пенси болон тэдхэмжэнүүд түлэгдэхэ, худэлмэришэдэй, алба хаагшадай болон тэдэнэй үхибүүдэй санаторно-курортно эмшэлгэ ба амаралта, тэрэшэлэн ажалшадай социальна бусад хэрэглэмжэ хангагдаха юм. Ерэхэ жэлдэ 13,5 миллион хүн санатори болон амаралтын гэрнүүдтэ түлөөhэгүй гэхэ гү, али хүнгэлэлтэтэй путевконуудые абаха болоно. 13,4 миллион үхибүүд пионер-лагерьнуудта амаржа, бэеынгээ элүүрые hайжаруулха байна.

Эб найрамдал хангахаhаа ондоо онсо шухала зорилгонууд Коммунис партида ба Совет үрэндэ үгы гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ. КПСС-эй XXVI съездээр хараалагдаhан шэнэ амгалан тайбан эдэбхи үүсхэлнүүд хадаа эб найрамдал аршалан хамгаалга ба бэхижүүлгэдэ, уласхоорондын шахардуу шанга байдалые hуларуулгада зорюулагданхай. Эдэ эдэбхи үүсхэлнүүд хадаа Советскэ Союзай 80-дахи онуудай эб найрамдалай программа мүн гэжэ бүхы ороныудай арадуудай дунда үргэнөөр мэдэрэгдэнхэй.

Ленинскэ шууд сэхэ энэ хараа бодолдо баруун ороныудай, нэн түрүүн США-гай милитарис хүсэнүүд эзэрхэг түримхэй хараа шэглэлээ эсэргүү табина. «Совет сэрэгэй аюул» гэдэг худал хуурмаг шалтаг баридаг империализмын гэмээр буу зэбсэг бүтээн гаргалга үзэгдөөгүй ехэ хэмжээндэ хүргэгдэжэ, сэрэгэй талаар булюу байдалтай болохо ябадалда шэглүүлэгдэнхэй. Буу зэбсэг ехээр гаргалга США-да, мүн НАТО-гай бүлэглэлэй зарим ороныудта сэрэгэй гаргашые түйлай ехэ хэмжээндэ хүргэжэ байна.

Империалис үрэнүүдэй экономикоо милитаризмын замда оруулжа байхадань, Советскэ Союз, социалис хани нүхэсэлэй ороныуд амгалан тайбан ажалай ба арад зоной байдал hуудалые hайжаруулгын программа бэелүүлнэ.

Эб найрамдалай түлөө тэмсэхэ зуураа, манай парти ба үрэн уласхоорондын байдалда зүб сэгнэлтэ үгэжэ, СССР-эй ба тэрэнэй союзнигуудай аюулгүй байдалые хангахын тула сар үргэлжэ hэргэг байха, дайшалхы бэлэн байлгаяа алдахагүй гэhэн Ленинэй захяа заабаринуудые хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлнэ. СССР-эй 1982 оной Үрэнэй бюджет дотор ороноймнай оборонын гаргашада 17,05 миллиард түхэриг хараалагдажа, бюджедэй гаргашануудай 5,3 процентнь болоно.

Ниитын үйлэдбэриин хэмжээнэй ургалта ба мүнөө үедэ экономическа харилсаа холбоонуудай орёо бэрхшээлтэй болоhон ушар хадаа арадай ажахын хүтэлбэрине саг үргэлжэ шэнэдхэн hайжаруулха эрилтэ табина гээд В. Ф. Гарбузов саашань тэмдэглэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай ба СССР-эй Министрнүүдэй Советэй шидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, үнгэрhэн жэлнүүдтэ хүтэлбэриин эмхидхэлэй байгуулалмжа hайжаруулха талаар хэдэ хэдэн хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлэгдэhэн байна. Гэбэшье хүтэлбэринин аппарадуудта үлүү тушаалнууд үшөөл үсөөн бэшэ байhаар. 1982 ондо хүтэлбэриин аппарадуудые шэнэдхэн hайжаруулха ба гаргашыень бага болгохо, хүтэлбэриин гаргашануудта алмалта арьбалалтын журам нягта нарийhаар сахиха талаар СССР-эй министерствэнүүд болон албан зургаануудта, союзна республикануудай Министрнүүдэй Советүүдтэ тусхай хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ даабари үгтэжэ байна. Энэ ушарhаа бюджет дотор 1,1 миллиард түхэриг арьбалха гэжэ хараалагдаба.

Союзна республикануудай Үрэнэй бюджедүүд тухай бүлэг дотор нигэжэ мэдэгдэгдэнэ: союзна республикануудай Үрэнэй бюджедүүдэй ниитэ хэмжээн 135,1 миллиард түхэригөөр хараалагдана гэхэ гү, али энэ жэлэйхитэй сасуулбал, 4,2 миллиард түхэригөөр ехэ болоно.

Союзна республикануудай Үрэнэй бюджедүүд нимэ хэмжээтэйгээр харуулагдана:

	(млн. түхэриг)
РСФСР	72.669
Украиный ССР	23.906
Белоруссиин ССР	5.702
Узбегэй ССР	6.035
Казахай ССР	9.225
Грузиин ССР	2.365
Азербайджанай ССР	2.258
Литвагай ССР	2.612
Молдавиин ССР	1.788
Латвиин ССР	1.722
Киргизиин ССР	1.581
Таджигай ССР	1.317
Арменийн ССР	1.593
Туркмениин ССР	1.151
Эстониин ССР	1.173

Союзна республикануудай арадай ажахыда бюджедээр hомологдоhон, предприятинуудай өөнэдынь ба банкын урьhаламжын мүнгэн ороноймнай экономикые хүгжөөлгэдэ хараалагдаhан үрэнэй бүхы гаргашануудай 40-hөө дээшэ процентнь боложо, 132,3 миллиард түхэриг түрэхэ байна. Энэ мүнгэ зөөри гол түлэб хүдөө ажахые саашадань хүгжөөлгэдэ, арад зоной үргэн хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилгые үргэдхэлгэдэ, хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгые хүгжөөлгэдэ, байрын-коммунальна барилга ба hуурин тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгохо хүдэлмэри бэелүүлгэдэ зорюулагдаха байна.

Союзна республикануудай бюджедүүд дотор социально-соёлой хэмжээ ябуулгануудай гаргашануудта 66,8 миллиард түхэриг хараалагдана. Энэ мүнгэ зөөреэр 1982 ондо арадай гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын ба соёл болбосоролой үрэнэй бүхы гаргашануудай 87,1 процентнь хангагдаха болоно.

СССР-эй Верховно Советэй баталамжада СССР-эй 1980 оной Үрэнэй бюджедэй дүүргэлтэ тухай тоосоон табигдана гээд элидхэлшэ хэлэбэ. Оршонуудай талаар бюджет 101 процент, гаргашануудай талаар — 98,6 процент дүүргэгдээ.

Элидхэлэйнгээ түгэсхэлдэ В. Ф. Гарбузов иигэжэ хэлэбэ:

КПСС-эй XXVI съездын баталан абаhан социально-экономическа программые бодото хэрэгүүдээрээ бэелүүлгэ хадаа мүнөө парти болон арадаймнай бүхы ажал ябуулгын гол шухалань болоно гэжэ байгша оной апрелнин 1-дэ үнгэрэгдэhэн СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй заседани дээрэ үгэ хэлэхэдэ Леонид Ильич Брежнев заагаа hэн.

1982 он энэ шидхэбэриие бэелүүлгэдэ шухала нэгэ шата болохо байна. Табан жэлэй хоёрдохи жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын тула арадай ажахыда бии байhан нөөсэ арга боломжонуудые, бүхы үүсэ шадалаа элсүүлхэ талаар СССР-эй министерствэнүүд, албан зургаануудта союзна республикануудай Министрнүүдэй Советүүд, эмхидхэлэй ба политическэ ехэ үүдэлмэри хэхэ болоно.

КПСС-эй XXVI съездын түүхэтэ шидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө совет хүнүүд туйлай ехэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр, политическэ дэбжэлтэтэйгээр хүдэлмэрилжэ байна. Тэдэнэр өөнэдынгөө шэн зоригто ажалаар түрэл Коммунис партидаа, тэрэнэй алдар солото хэрэгүүдтэ хизааргүй үнэн сэхэ байhанаа харуулна. Бүхы орон доторнай ажалшадай үргэн далайсатайгаар дэлгэрhэн социалис мүрысөөн, үгтамжын дээшэлүүлэгдэhэн түсэбүүдые баталан абахын түлөө олонниитын патриотическа хүдэлөөн 1982 оной түсэб болон бюджедэй миил дүүргэгдэхэ бэшэ, харин үлүүлэн дүүргэгдэхэ байhанда этигэл найдабари түрүүлнэ. **(Альга ташалган).**

(ТАСС).

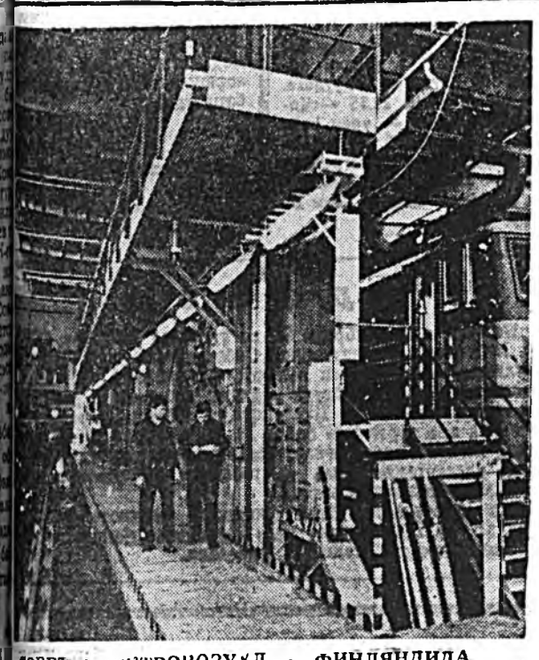

СОВЕТ ЭЛЕКТРОВОЗУУД — ФИНЛЯНДИДА

Новочеркасскын вагон бүтээлгын заводто бүтээгдэhэн электровозууд Финляндиин түмэр замда үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Финляндиин нислэлэй локомотивна деподо Финн болон совет хүдэлмэришэд хүдэлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хельсинкиин локомотивна деподо.

ТАСС-ай фотохронико.

Хилын саанаhаа

ТАСС АПН

ПНР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ЗАСЕДАНИ

ВАРШАВА. ПНР-эй Министрнүүдэй Советэй заседани ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, ПНР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ В. Ярузельскиин хүтэлбэри доро эндэ үнэргэгдөө.

Ороной дотоодын-политическэ байдалые сэгнэхэ зуураа, хэдэ хэдэн районуудта забастовконуудай болюулгдаhые таарамжатай үшар гэжэ правительство тэмдэглэнэ. Гэхэ зуура олониитын дунда, профессиональна бүлэгүүдтэ шахардуу байдал үлэнхэй байhаар, засагай хэмжээ ябуулгануудые таhалдуулха, дотоодын-политическэ оршон байдал муудхааха шэнэ зүришэлдөөнүүд элдэб шалтаг дурдан үүдхэгдэнэ гэжэ тусхайлан тэмдэглэгдээ.

Түбшэн байдал сахиха, забастовконуудые болюулха хуули заршам хүндэлхые уряалhан Сеймэй тогтоол хэрэгсэгдэнэгүй. Промышленна предприятинууд ба дээдэ hургуулинуудта шэнэ зүришэлдөөнүүд, заоастовконуудай болохо аюул бии. Политическэ шэнжэтэй ба «Бээ дааги Польшын конфедерациин» нэрэhээ эмхидхэгдэдэг ябуулгануудыг ба бүhалгаануудыг үзэгдэнэ». Социализмда харша, Совет орондо харша удхатай листовконууд орон дотор тараагдадаг байhаар. Конституциин гол ёнонуудта түшэглэн, ороноо зүришэлдөөтэ байдалhаа гаргахые хүсэдэг олониитын хүсэнүүдэй хоорондын үгээ ойлголсолгодо харша хараа шэглэлнүүдэй hүжэржэ байhые тэрэ үзэгдэлнүүд гэршэлнэ.

Правительство национальна эблэрэлгэ хүсэдэг бүхы партиёрнуудтай үнэн сэхэ харилсаа холбоо хэхэ оролдолго саашадаашье гаргаха байха. Гэхэтэй хамта, орон дотор үнгэрэгдэhэн уулзалганууд ба хөорэлдөөнүүдэй дүнгүүдые hэжэглэлгэдэ оруулдаг аюултай үзэгдэлнүүдэй дэбэржэ байhые правительство ажаглангүй, hэргылүүлэнгүй байха ёногүй.

Дотоодын-политическэ түбэгтэй оршон байдалда, орон доторхи үйлэ хэрэгүүдэй хүгжэлтын аюултай ябасада патриотическа бүхы хүсэнүүдэй анхаралые Министрнүүдэй Совет хандуулна гэжэ мэдээсэл дотор хэлэгдэнэ. Засаг захиргаанай үнэн сэхэ хүсэлэн ба бүтэмжэтэй харилсаа холбоо тогтоохоор тэрэнэй бэлэн байhаниинь хэм хизааргүй бэшэ ааб даа.

ГОЛЛАНДИИН БЭЕЭ ДААhАН ХАРАА БОДОЛ

ГААГА. Урда тээнь парламентын баталан абаhан, нейтронно зэбсэг тодхолые буруушааhан шидхэбэриие Голландиин правительство бүрин дэмжэнэ. Ороной газар дээрэ американ далита ракетэнүүдые тараан тодохо тухай шидхэбэри байгша оной декабрьда баталан абаха гэhэн найдуулгые мүн лэ гүйсэдхэхын аргагүй гэжэ тоолоно.

Голландиин премьер-министр А. Ван Агт парламент дээрэ правительствын программна мэдүүлгэ соносохоодоо, энээн тухай мэдээсэбэ.

Далита ракетэнүүдые тараан тодохо тухай шидхэбэри Голланди декабрьда баталан абахагүй гэжэ НАТО-гай талаар партнёрнуудтаа хуулита ёноор мэдээсэхэ байха гээд мэдүүлгэ доторнь заагдана.

Стратегическэ зэбсэгүүдые хизаарлаха тухай хөөрэлдөө тон hаяар эхилэлгые имагтал шухала удха шанартай гэжэ правительство тоолоно. Юундэб гэхэдэ, тиимэ хөөрэлдөөн мэдүүлгын эрилтэнүүд ядерна зэбсэгэй талаар Голландиин баримталдаг хараа бодолдо хабаадана, НАТО-гай тала бариха тухай юрэнхы найдуулга хэгдэнэ. Гэхэ зуура Вашингтондо, НАТО-гай штаб-байрада хараалагдадаг шидхэбэринүүдые Голландиин даншье үгэ дуугүйгөөр абадагүй байhанай, тон шухала хэдэ хэдэн асуудалнуудаар бээ дааhан хараа бодол баримталдаг байhанай удха шанарые тэрэ найдуулгань бага болгоногүй.

Европын дундуур зайда хэрэглэдэхэ зэбсэгүүд тухай хөөрэлдөөнүүдэй амжалтада горитой туhа хүргэхэ байха гэжэ тусхайлан тэмдэглэбэ.

Правительствын программ-

ПАТРИОДУУДАЙ АМЖАЛТАТА ЯБУУЛГАНУУД

МАНАГУА. Сальвадорhоо абтаhан мэдээсэлнүүдhээ харахада, ороной хойто районуудта хархис хунтын сэрэгүүдэй ба Фарабундо Мартиин нэрэмжэтэ национальна сүлөөлэлгын фронтын партизан отрядуудай хоорондо үсэд шанга байлдаануудыг боложо үргэлжэлhөөр. Орон доторхи эсэргүүсэлгын хүдэлөөе ямаршье аргаар үгы хэхэ, сүлөотэ, бээ дааhан байдалай түлөө сальвадор арадай тэмсэлые дараха гэжэ эрмэлзэдэг хархис засаг хүндэ артиллери ба авиаци үргэнөөр хэрэглэнэ. hуурин тосхонууд ба зугадагшадай лагерьнуудые зэрлиг бүдүүлигээр буудана, бомбодоно.

ФНО-гой отрядуудай амжалтата дайшалхы шэнэ ябуулгануудыг тухай партизануудай «Венсеремос» гэжэ радиостанци мэдээсэбэ. Тэдэ байлдаануудай үеэр дайсанай хүсэн ба техникэ гэмтэл, hандаралда ороhон байна. Үнгэрэгшэ неделиин hүүл тээшэ партизанууд ниислэл хотодо телефоной дурбэн станциие hандаагаа, тиимэ Сан-Сальвадорой хэдэн районуудые телефонно харилсаа холбоогүй болгоо.

Мүнөөдэр—Ракетнэ сэрэгүүдэй ба артиллериин үдэр

ЭСЭГЭ ОРОНОЙ ДҮЛЭТЭ ХУЯГ

Артиллериин маршал П. Н. КУЛЕШОВ

Совет арадай ба тэдэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй заншалта һайндэр — Ракетнэ сэрэгүүдэй ба артиллериин үдэр ноябрийн 19-дэ тэмдэглэгдэдэг юм. Немец-фашис булимтаргшадтай тэмсэлдэ совет артиллериин дайшалхы алдар габьяае хүндэлжэ, жэл бүри һайндэрлэгдэдэг артиллериин үдэр 1944 ондо бии болгогдоо һэн. Хорин жэлэй үнгэрһэн хойно СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй шийдхэбэреэр энэ һайндэр Ракетнэ сэрэгүүдэй ба артиллериин үдэр гэжэ тэмдэглэгдэдэг болонхой. Энэ нэрэнь дайнай һүүлэй жэлнүүдтэ Арми ба Флодто болоһон гүнэгы ехэ хубилалтанууд ыгтэл тодоор харуулһан байгаа. СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй шэнэ түхэлые — стратегическэ зорилготой ракетнэ сэрэгүүдые байгуулга тэдэнэй эшэ үндэһэн болоо һэн.

Энэ жэлдэ ракетчигүүд болон артиллеристнүүдэй заншалта һайндэр КПСС-эй XXVI съездэй түүхэтэ шийдхэбэринүүдһээ үндэһэтэй политическэ ба ажалай ехэ дэбжэлтэй оршон байдалда тэмдэглэгдэжэ байна. Ороной-майн-ажалшад коммунис байгуулалтый асари ехэ түсэбүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэй түлөө эршэмтэйгээр тэмсэнэ.

Тогтонижорһон заншалай ёһоор, ноябрийн 19-дэ совет хүнүүд фронтовигүүд-артиллеристнүүдэй баатаршалгые, социалис Эхэ ороной-гоо дайсадтай тэмсэлдэ эдэнэй гаргаһан габьяае алдаршуулдаг, ракетчигүүд болон артиллеристнүүдэй мүнөө үеэ-нине хүндэлдэг, ракетнэ ба артиллериин шэнэ буу зэбсэгүүдые зохёон бүтээгшэдтэ — оборонно промышленностиин эрдэмтэд ба конструкторнуудта, инженерүүд болон техникүүдтэ, худэлмэришэдтэ нэрэ хүндэ олгодог.

Манай Эхэ ороной дайсадтай тэмсэлдэ артиллери ходоо шухала үүргэ дүүргэһэн байгаа. Артиллериин частнуудые эмхидхэхэ, эдэ-нине фронтнуудай эгээл аюултай участогуудта табиха талаар шэлүүлэгдэнэн худэлмэри айхабтар ехэ удха шанартай гэжэ В. И. Ленин гражданай дайнай жэлнүүдтэ зохихо партийна ба сэрэгэй органуудай анхаралыень ходоо хандуулдаг һэн.

Дайнай үрда тээхи табан жэлнүүдэй үедэ совет артиллери саашадаа хүчөөгдэбэ. Тэрэнэй парк арбан нэгэн түхэлэй шэнэ буу зэбсэгүүдэр, гурбан түхэлэй зенитнэ, ехэ буунуудаар, дүрбэн түхэлэй эрхим шанартай миномедуудаар нэмэгдэнэн байгаа. Дайшалхы шэнжэ шанараараа тэдэ гадаадыг түрүү арминуудай буу зэбсэгүүдээ бүлюу байгаа бшуу. 1938 ондо Хасан нуурай дэргэдэ, 1939 ондо Халхын гол дээрэ янон самурайнуудтай болоһон байдлаануудта энэ тодо хурсаар гэршэлэгдээ һэн.

Эсэгэ ороной хамгаалгын Агуухэ дайнай жэлнүүдтэ совет артиллери бүри хүсэн түгэс болоһон юм. Байлдаануудта тэрэнэй үүргые, удха шанарые эрид дээшэлүүлһэн шэнэ шэнжэ шанартай буу зэбсэгүүд нэмэгдэнэн байгаа. Артиллериин габьяа сэгнэшэгүй ехэ. Байлдаануудта тэрэ манай сэрэгүүдэй хамгаалалтые улам бата бэхи болгодог, добтолгонуудта дайсанай хүсые һамна бута сохидог байгаа.

Дайнай жэлнүүдтэ манай промышленность (Агаарай-Сэрэгэй хүсэнүүдые, Далайн-Сэрэгэй Флодые хараада абангүй), 350 мянга шахуу миномет, газар дээрэхи ба зенитнэ артиллериин 183,5 мянга гаран буу зэбсэг, 115 мянган танкова ба самоходно буу зэбсэг, 11 мянгаһаа дээшэ домог суута «катюша», мүн 650 мянга шахуу артиллериин буу зэбсэг, 532,5 миллион һомо хэрэгсэл болон минэ бүтээжэ гаргаһан байгаа. Нимэ агуухэ жалай баатаршалга гаргаһанайнь түлөө совет арадта нэрэ хүндэ, алдар соло!

Гитлеровскэ Германи болон милитарис Японие һамна бута сохижо, түүхэтэ илалта туйлалгада совет артиллери элитэ ехэ үүргэ дүүргэ һэн. Дайшалхы арга боломжоороо тэрэ дайсанай артиллериһээ булюу байгаа бшуу. Дайсаатай хатуу шанга байлдаануудта манай арбан найматай болоод ябаа. Хурамхаанайнгаа районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозоол худэлжэ байхадань, «Дайн сэрэг болобо» гэһэн һураг сүү сахилгаан түргөөр нютаг соонь тарашалай.

Нютагайнгаа бусад хүнүүдтэй хамта Эсэгэ ороной хамгаалгын Агуухэ дайнда мордохо тухай саарһан тэрээндэ гараа һэн. 1957 ондо дэлхэй дээрэ түрүүшын түбинүүд хоорондын баллистическэ ракетые бүтээлгэ элитэ ехэ үйлэ хэрэг болоһон байгаа. 1949 ондо атомна бомбо, харин 1953 оной август һарада, США-һаа урид, водородно бомбо тэнэлэгдэнэн юм. Тиигэжэ ядерна буу зэбсэг зохёон бүтээхэ талаар американ монополидо эсэс табигдаһан юм.

Ракетно-ядерна буу зэбсэгүүдые байгуулга сэрэгүүдэй эмхидхэлэй байгуулалтые үндэһөөрнь хубилгаха эрилтэ табиба. СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй шэнэ түхэл шэнжэ — стратегическэ зорилготой ракетнэ сэрэгүүд бии болгогдоо һэн. Байгуулагдаһанһаа хойшо үнгэрһэн 25 жэл соо тэдэ дайшалхы үндэр ехэ бэлэдхэлтэй сэрэгүүд болоһон, манай Эхэ ороной социалис ханин нэгэлэлтэ ороныдай найдамтай хуяг дуулгань болоһон байна. Совет стратегическэ ракетэнүүд хизаргүй холо нинидэг, тон мэргэнэр тудадаг, айхабтар хүсэтэй термоядерна һомо хэрэгсэлнүүдые абаашаха аргатай байна.

Манай хуурай газарай сэрэгүүд үндэлөөрөө хубилаа. Мүнөө оперативно-тактическа ба тактическа зорилготой ракетно-ядерна буу зэбсэгүүд тэлэнэй һүр хүсэнэй үндэһэ һуури болоно. Мүнөө үеын артиллериин түхэрэлгэнүүд хүрдан түргэн, хольин эйда тодо мэргэнэр буудадаг.

Ракетчигүүд болон артиллеристнүүдэй бүридэл хубилаа. Мүнөө тэдэнэр бултадаа шахуу дунда болон дээдэ һургуулитай болонхой. Тэдэнэр коммунистнууд, комсомолшуд юм. Али бүхы талаараа түгэс бэлэдхэлтэй офицернүүд частнуудые, подразделенинүүдые хүтэлбэрилнэ.

Мүнөө үеын ракетчигүүд, артиллеристнүүд хадаа аха үеэтэй дайшалхы алдар солые нэрэтэй солотойгоор үргэлжэлүүлэгшэд болоно. Тэдэ үдэр бүринигөө дайшалхы ажал хэрэгэр мэргэжэл шадабаряа нарижуулна, политическэ болон мэргэжэлэй эрдэм мэдэсээ эсэшэ сусашагүйгөөр дээшэлүүлнэ. Энэ жэлдэ үнгэргэдэнэн «Запад-81» гэжэ һуралсал сэрэгэй мэргэжэл шадабаринь ёһотойл һуртуули, шанга шалгалта болоһон байха юм. Тэрэнэй үедэ ракетнэ ба артиллериин подразделенинүүд сэрэгэй бүридалгаяа «һайн» ба «эрхим» гэһэн сэгнэлтэтэйгээр бэелүүлээ һэн.

Ракетчигүүд болон артиллеристнүүд дайшалхы ба политическэ бэлэдхэлдээ үндэр үрэ дүнгүүдые туйлажа, заншалта һайндэрөө угтаба. Манай шэн зоригто Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй бүхы сэротшэдтэл адли, тэдэ эб найрамдалай дайсадай харата муухай ябуулгануудай хойноһоо һэримжэтэй хёрхоор хинана, али бүхы эзэрхэг түримхэйшүүлдэ хэдынэйшье сагта шийдхэхы шанга харюу сохилто үгэхөөр, манай Эсэгэ ороной, социалис ханин нэгэлэлтэ бүхы ороныдай нангин хилэнүүдые найдамтайгаар хамгаалхаар бэлэн лэ!

(ТАСС).

МОСКВА. 1941 он. Коммунын талмай дээрэ тодоһон зенитнэ буунууд.

ТАСС-ай фотохроник

ЭРТЭ САГАЙ ХОТЫН МҮНӨӨНЭЙ БАЙДАЛ

Владимир хотодо 300 мянга гаран хүн ажаһуудаг. Тэрэ юһэн зуугаад жэлэй түүхэтэй юм. Һүүлшын арбан жэлэй туршада 25 мянган шэнэ байра эндэ баригдаһан байна. Мүнөө үедэ 100 айлай 82-ыень ами аминдаа байрануудта ажаһууна.

Владимир хотын анханай түүхэтэ шэнжэ түхэлые мунөө, хурдан түргэнөөр байрлын гэрнүүдые барижа байһан сагта, яажа гамнан үлөөхэб гэжэ АПН-эй корреспондент Александр ГУБЕРАЙ һураһан асуудалнуудта арадай депутадуудай городской Советэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Александр МУРАВЬЕВ харюусана.

— Владимир — урданай хото. Тэрэ хэдэн арбаад жэлээр Москваһаа аха юм. Манай эндэ эртэ сагай памятнигууд олон. Яажашье тэдэнине гамтайханаар үлөөхэ хэрэгтэй. Зүгөөр тэдэнэй байһан газарнууд мүнөөнэй Владимир хотын промышленна түбэй һуурни буусануудтай зохилдодоггүй байһанинь мэдээжэ. Тиимэһээ түрүүшын шухала асуудал гэхэдэ, урда сагайнь үзэсхэлэн газарнуудые ойронь хүрэнгүйгөөр, мүнөө сагай болбосон һайхан город байгуулха болоно. Тиихэтэй хамта, хуушанайнь барилгануудһаа ямарыень үлөөхэ, ямарыень усадхаха-тухайда онсолон мэдэхэ хэрэгтэй. Энэ худэлмэрине бидэ үнгэргөөбди. Үнэтэй шуухаг памятнигууд тушаа асуудал мэдээжэ — тэдэнине бидэ сахинабди, һэльбэн шэнэлнэбди...

— Имагтал тэдээгээр хэрэг дүүрээ бэшэ юм ааб даа. Хэдэн памятнигуудые үлөөгөөд лэ, хуушанайнь бусад барилгануудые зайлуулжа, орондонь сэсэрлигтэй газарнууд болгожо гү, али мүнөө сагай кварталнуудые бодохожо болохогүй бшуу.

—Һая болотор зарим тээгүүр тиигэдэг байһанинь халагтай. Энэ буруу ябадал гэшэ. Хото городуудай урданайнь түүхэтэ онсо шэнжые ойронь хүрэнгүй үлөөхэ хэрэгтэй. Владимир хотын түб тухай асуудал хэлсээтэй болоно. Тэндэ городой түбэй хоёр процент хүрэхэгүйнь болоно, хүн зонойнь дүрбэн процент ажаһууна. Эндэхи олохон зуйлнуудые һэльбэн шэнэдхэжэ, досоохинень заһажа, хубилгажа, эртэ сагайнь газаа талын шэнжые үлөөжэ байгаад, хэрэглэхэдэ болоно.

Владимир хотын шадабаритад, изагуурһаа уг гарбалтай архитектор Игорь Столетов түрүүтэй манай эндэхи мэргэжэлтэд хорин жэлэй болзор соо городой түбые дэльбэн шэнэдхэхэ программа зохёоһон байна. Тэрэнинень областнойшье, нинтэ-союзнашье органууд дэмжэһэн гээшэ. Энэ программые бэелүүлхэдэ, Владимир хотын түб музей шэнги болохо юм. Тэд энэмнай юрэ бусын музей болохо. Эндэ нютагай зондошье, туристнуудташье аятай байха. Жэлдээ 1,5—2 миллион турист, тэрэ тоодо харин ороныдаа 400 гаран мянган хүн эндэ ерэдэг.

—Тэд шэные барнһанда орходоо, хуушан гэр соогоо мүнөөнэйхеэр байдал түхеэрхэдэ бэрхэтэй ааб даа.

—Владимир хотодо тиимэшье ехэ илгаатай хубилалта болохогүй. Тэд хотын түбтэ хуушанай бүхы барилгануд бэшэ, харин лэ архитектурна гү, али түүхын сэнтэй барилгануд ойроо хүртэнгүй үлөөгдэхэ байна. Бэшьыень задалха, зайлуулхабди, харин лэ хэр угай хотын шэнжэдэнь таарамаар барилгануудые бодхоохобди.

—Танай хэлэһэнэй ёһоор, урда сагай шэнжые мүнөөнэйхитэй зохилдуулха гээшэ нэгэ асуудал болоно. Бусад асуудалнуудынь юун байхаб?

—Владимир хотын хажуу тэшээ ургаха арга хаба байхагүй. Тэрэнине тойроод хүдөө ажахын эдлүүрнин үнэтэ газар, гайхамшаг һайхан байгаалитай газар бии гээшэ. Тэдэнине гутаахань бараг аад, бусаахын аргагүй ха юм. Тиихэдэ түмэр замууд, автомобилнин харгынууд бии байха... Тиимэнээ хотомнай дээшээл ургаха ушартай гэхэ гү, али хоёһон талануудтань, нэгэ-хоёр дабхартай, сэн багатай барилгануудай байһан һуурилдань олон дабхартай кварталнуудые бодхохо ёһотой болоно. Задалгада ороһон гэрнүүдэй эзэд шэнэ байрануудые абадаг ааб даа. Тиин манайда баригдаһан байрын гэрнүүдэй наймаһай нэгэ хубинь эзэндэ гарана. Теэд орсн доторнай энэ талаар хоёр дахин үсөөн байрануд эзэндэ гаргашалагдадаг. Тиигэд ерэхэдээ гэр байра туша асуудал шийдхэлтыемнай зарим тэды удааруулдаг байһанинь ойлгосотой.

Ондоошье бэрхэшээлнууд бии гээшэ. Хурдан түргэнөөр ургажа байһан городто илангаяа шэмэрүүн хүйтэн үбэлэй сагта дулаа үгэхэ талаар эрилтэ хэрэглэмжьень манай ТЭЦ һаядаа хангажа шадахаяа болихонь гээшэ. Үнаар хангалгашье шухала хэрэг мүн. Тиин эдэ асуудалнууд шийдхэгдэхэл байха. Удаангүй ТЭЦ-эй гурбадахи өлэлжэн баригдажа эхилхэ, тэрэ 68 миллион түхэригэй үнэ сэнтэй. Энэ табан жэлдэ мүн лэ водопровод баригдаха, городто артезиан уһан үгтэдэг болохо юм. Транспортын асуудал гүйсэд шийдхэхэ гээшэ үлэмжэ хүшэр хэрэг болоно.

—Юундэб?

—Хотын анханай түбхинэһэн һуудал байдал дээрэһээ болоно. Үнэндөө бүхы транспортнууд городой түб соогуур харгытай юм. Хүн зонай олонхини ажаһуудаг шэнэ кварталнуудые промышленна предприятиинуудай оршонтой холбоһон зам айхабтар «сүлөөгүй» болонхой. Анхандаа Владимир хотые сүлөөшэг болгохо зорилгоор баригдаһан автомобилнин харгы мүнөө город дотор орошонхой.

(«Московские новости»).
—АПН).

МУХАР-ШЭБЭРЭЙ РАЙОНДО

МАНАЙ «ХУҺАХАН»

Районой түбһөө 7 модоной зайда үзэсхэлэн ой модолиг газарта «Хуһахан» гэһэн санатори байрладаг. Гол түлэб хүдөө ажахын ажалшад эндэ амаржа, бэ махабадаа элүүржүүлдэг юм.

Эндэхи медицинскэ пунктын хүдэлмэрилэгшэд харшалтай үлэсэ зорилгонуудаа ороходоотой нарикаар дүүргэдэг. Врачай тусхай заабаринар амарагшад ямар эмжэлэг гарадаг бэ гэбэл, витаминаар тарюулдаг, эмнэлэгин массаж хүлгэдэг, эм дожто уһа, шабар хэрэгэдэг, физкультурада оксо анхарал хандуулдаг, шэлбэнэтэ виннада ородог.

Хошоод-гурбаадаараа байха байрада, унтарнин талалгануудта ороходо зохид. Столово, библиотека, кино харагшадай зал, биллиардна, спортивна зал гэхэ мэтэ хуу бии. Амарагшад үбэлөөр санаар һолжоржо наадаха аргатай.

Байгша оной ноябрийн 1-нээ «Хуһахан» хүдэлмэрээ эхилбэ. Путёвконуудые хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай райкомдо худалдан абахада болоно.

«ҺАЙНААР АЛБАЯА ХЭГТЫ»

Совет Армин албанда мордохоёо байһан хубуудые үдэшэлсын үдэшэ Подлопатинскын соёлой байшанда үнэргэгдэбэ. «Авангард» совхозой ижалшад олороо сугларжа, ерэдүйн сэрэгшэдтэ захаа заабаринуудаа үгэбэ, гоё һайхан дуунууд эзэлбэ.

10 хүн — үсэгэлдэрэй худэлмэришэд, жолоошод, механизаторнуд үбгэ, эсэгэнэрэйн гээ, аха нухэдэйнсэн хэрэсые үргэлжэлүүлэн, Эхэ ороноо хэлэдэгыье хамгаалхаар бэлэн байхаар бэлэ эзэлэхэнь гээшэ.

Нютагай дунда нүргуулин воеврук В. Г. Булдаков, совхозой директор Л. М. Кобелев, комсомолой комитедэй гэшүүн Зинаида Дмитриева гэгшэд һайн һайхан үгэнүүдые хэлэжэ, эрхимээр албала хэхыень хүсөө. Түрэлхидэй зүгөөр П. П. Рютина, И. А. Денисов гэгшэд үгэ хэлээ. Харюудань албанда мордохоёо байһан Владимир Денисов үгэ хэлэжэ, нютагайхидтаа сэрэшын тангариг үгэнэн байна.

Пионернүүд, комсомолшуд хубүүдтэ дурасхаалта бэлэгүүдые барюулаа. Сугларагшад «Хоёр жэлэй удаа...» гэһэн дуу нэгэн ооро хангюурдан дуулаа.

В. ШИРДАРМАЕВ.

МИЛИЦИИН СТАРШИНА

Улаан-Удын Советскэ районой милицийн таһагай начальник Иван Мартынович Свинобойдо ерэһэнээ тайлбарилһанайм удаа:

—Эрхимээр албаяд хэдэг хүнүүд манайда олон байха. Жэшээлхэдэ, милицийн старшина Эрдыни Сергеевич Шагаев. Онсо шухала объект харуулдаг отделениие даадаг юм. Бэшэхэдэтнайл болохо, — гэбэ.

Уданшьегүй үндэр нюргатай, жаран наһаяа шахажа ябаһан, сарюун сэбэр шарайтай хүнтэй уулаа бэлэйб.

...Һаншагаа бүүрал сагаан «хюруу» үнагаһан толгойгоо эльбэн байжа, Эрдыни Сергеевич үнгэрэн ошоһон жэлнүүдээ һанан, һанан турсана. Тэрэнэй ажабайдалай арюун замһаа нинтэлэн хөөрэхэ юумэн эльбэг ааб даа.

...Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай эхилхэдэ арбан найматай болоод ябаа. Хурамхаанайнгаа районой барюулагдаа һэн. Тиигэжэ түргэн саг соо залуу хүбүүл Армида мордоо. Тиихэдэ залуу хүбүүн Эрдыни баруунай фронт ошохоё, фашис нохосуудтай хайра гамгүйгөөр тэмсэхэб гэжэ этигэһэн байгаа. «Дайгаа даража, амиды мэндэ бусажа ерэрэйш, хүбүүмнай!» гэһэн үгэнүүд, эхынь, түрэлхидэйнь нюур дээгүүр мухариһан нулимсануud Эрдыни хүбүүнэй шэхэндэ олон сүүдхэ соо соностожо, эдирхэн зурхэндэнь хэзээдэшье мартагдахагүйгөөр үлөө бэлэй. Гартаа буу барнад, дайнай гал дулэй соо сохэ зорилго гэһэн Эрдыни хүбүүнэй һанаһанинь хүсэлдэхэ аргагүй байшоо. Тэрэ Шэтыи областьдо эльгээгдэжэ, 3 нарын туршада хэлхэ холбооной нуруулида һуража эхилбэ. Удаань одоошье Баруун фронтдо ошохо гэһэн захиралта үгтэжэ, Эрдыни зоосоо гоо схэтэ баярлаа бэлэй. Тэрэ өөрынгөө гараар шабха даража, фашистнуудые нөөхэхэ хүсэлтэй ябаа бшуу.

Түрүүшэр Эрдыни Шагаев Воронежско фронт эльгээдээ һэн. Дайнай дунда соогуур тэрэ ябажа, Украиныи газар дээгүүр дайлалдажа ябаа.

Манай сэрэгэй частнуудые Ворошиловград хотые сүлөөлхэн түлөө зүтэй һүни добтолгоо эхилхэ ехэ бэлэдхэл хэһэн байба. Һүнинн тэн багта үхэр буунуудай хүндөөр «амилха» абиан газар дэлхэйе доһолгожо, удэр һүни хоёрые илгахаар бэшэ үшар байдал үзэгдэжэ байгаа бэлэй.

—«Урагшаа! Ур-ра!» гэһэн захиралта абаһан сэрэгшэд, зэргэлэн бодожо, жэгдэрэн орошобод. Автомадаа гартаа ахим шангаар адхаһан Эрдыни Шагаев үнлар манан руу шургажа оромсоороо шудэрлүүлнэн шэнгеэр газар дээгүүр шарбашаба. Тэрэ юушье ойлгожо ядан, хүл дээрээ бодохо гэхэдээ газарта дахиад унашалай. Хахад час тухай сагай үнгэрнэн хойно медсанбадай басаган ерэжэ, шархатаһан хүлынь орёогоод, госпитальдо эльгээгээ һэн.

Нэгэшье фашистые хороогүй, һанаһандаа хүрөөгүй, харбайһанаа абаагүй залуу хүбүүн Эрдыни госпитальдо аргалуулха баатай болоо һэн. Удаань Эрдыни Сергеевич Шагаев Криворожско гвардейскэ 148-дахи стрелково дивизидэ албаяа үргэлжэлүүлбэ. Эндэ дайнай боложо байһан үедэ партиин гэшүүн болоо.

—Энэмни миниий намтарай нэгэ мартагдашагүй үдэр юм. Сэрэгшэд шанга тулалдаанай удаа поли дээрэ амаржа байгаа. Тиихэдэ полкымнай политическэ бэлэдхэлэй талаар орлогшо бидэнние нэгэ нэгээр дуудажа, партиина билет барюулаа һэн,—гэжэ мүнөө Эрдыни Сергеевич омогорхонгёор хөөрэнэ.

«Дайгаа даража, даагаа һүүлдэнэн», хэдэн удаа шархатаһан, «Дайшалхы габьяатай түлөө» болон бусадшье медальнуудые эзэлэн бүриад хүбүүн коммунист Эрдыни Сергеевич Шагаев түрэл нютагтаа бусажа ерэлэй.

Дайн байлдаанда ябажа ерэһэн залуу коммунист Э. С. Шагаевые Хурамхаанай районой милицийн таһагта худэлхыень партиин райком дурадхаа һэн. Удаань тэрэ КПСС-ий райкомдо, райгүйсэдкомдо, түрэл колхозойнгоо парткомой секретарыяр, бригадираар ажаллаа. Партиин эльгээгэн лэ газарта үнэн сэхээр ажалладаг хүнүүдэй тоодо Эрдыни Сергеевич оролсоно.

Улаан-Удын милицийн таһагай худэлмэридэ ороһоор Э. С. Шагаев арба гаран жэл болобо.

—Журамтай, шударгы бэрхэ, нарин нягта байха гэшэ милицийн худэлмэрилэгшын гол шухала зорилгонь байха ёһотой,—гэжэ Эрдыни Сергеевич хөөрөө һэн. Эдэ үгэнүүдынь өөртэнь хабаатай байһанинь сохом байгаа бэлэй. Старшина нэрэ зэргэтэй Эрдыни Сергеевич олон жэлэй туршада эрхим һайнаар алба хэһэнэйнгээ түлөө В. И. Ленинэй ойн баярай медальяар, «Милицийн отличник» гэһэн энгэртээ зүүдэг тэмдэгээр шагнагданхай.

Эрдыни Сергеевич отделениие даагша байһан тула залуушуулые һурган хүмүжүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулна. Милицийн залуу худэлмэрилэгшэд М. А. Орехова, Ц. Ц. Бадмаин, Д-Д. Д. Лубсанцыренов, Р. Ж. Содномова, Е. В. Сергеева болон бусад мүнөө отделениие даатые «манай командир» гэжэ үриханаар хэлэдэг. Жэшээлхэдэ, тэрэнэй һурагша—мүрдэгшэ Римма Жамсановна Содномова эдэбхитэй агитатор байхаһаа гадна «Дотоодын хэрэгүүдэй органуудта эдэбхитэйгээр худэлһэнэйнь түлөө» гэһэн ВЛКСМ-эй ЦК-гай тэмдэгээр шагнагданхай. Тэрэшэлэн Э. С. Шагаевай шаби Д-Д. Д. Лубсанцыренов мүн лэ үндэр нэрэ солодо үртэнхэй.

Эрдыни Сергеевич олониитын худэлмэридэ ходоодоо эдэбхитэйгээр хабаадана. Залуушуулые һурган хүмүжүүлхэ, отделени соогоо агитатор, районой милицийн таһагай нүхэдэй сүүдэй гэшүүн байха гэхэ мэтэшэлэн нинтын даалгабринуудые дүүргэхэ саг тэрэ ходоодоо олонхоил байдаг.

С. ОЧИРОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Э. С. Шагаев.

Спортсменуудэй зорюулагдаһан марануу

Монголой Арадай Республикын спортсменүүд нэ-хэдэн жэлэй туршада дэ-баригдаашадай дунда жалта, илалтануудаараа хуулдаг болонхой.

Москвагай Олимпиин даанда хабаадаһан Ж. Д. жав 74 килограммай нүүртэ баригдахадаа, медальда хүртөө һэм. Тэрэ Болгариин Рай-шүүгдэһэн байгаа. Мүн килограммай шэгнүүртэ-ридаһан МНР-эй нү-бүхэ Оюнболд бронзо-дальда хүртэнэн. Ти-тус ороной гурбан бүхэ-хэйн эрхим зургаан бүх-Дэй тоодо оролсоо бэлэ-

Москвада болоһон-нинн нааданууд дээрэ-хим амжалта туйлаһаа спортсменүүдтэ зорю-тусхай марануудые-эй Хэлхеэ холбооной-стерство гаргаба.

Почтын дурасхаалай марка дээрэнь Олимпиин-даная медалнин нюур та-Ж. Даваажавай бари-байһаар зурагдаһан «-олондо һайшаагдаба. «-гол Ж. Даваажав. М-медаль» гээд дээрэнь б-тэй. Тэрэнэй хажуу тал-Олимпиин нааданай-гүүд, баабгайхан ба М-хотын спортын гоё-түхеэрэлгэнүүд нинлээгэ-

Өөрынгөө ороной спортсменүүдэй туйлаһаа-жалта мүнхэлхэ зорилгоор нимэ марануудые-голой Хэлхеэ холбооной-нистерство хэблэжэ эхи-үнинэй юм.

1968 ондо Мехикэдэ-гэргэдэһэн Олимпиин-дан дээрэһээ тус ороно-ха Олимпиин нааданай медальтай тоонто нютаг-сажа ерэһэн байгаа. Т-дэ С. Сухэбаатар, Д-тэр. Дагвасүрэн гэгшэд-зо, Жигжидийн Мүнхбат-гэн медальда хүртэһэн Олимпиин нааданай спортсменүүдэйнгээ туй-амжалта дурасхаал-почтын марка бии бо-гэһэн шийдхэбэри-Хэлхеэ холбооной мин-ство баталан абаһан-бшуу. «Ж. Мүнхбат. М-ко. 1968» гээд тэрээн-рэнь бэшэгдэһэн байна. Дахи — Мюнхендэ бо-Олимпиин нааданһаа. Баянмүнх мүн лэ м-медальтай ерэһэн. Тэ-зорюулжа баһа тиимэ-барлагдаһан.

А. ЛИТВ-
филателис

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. СССР-эй арбадахи зарлалай Верховно Советэй зургаадахи сесси. «Ажалша хүнэй аша тушада» — сессиин тоосоон. «СССР-эй Экономическа болон социальна хүгжэлтын Үрэнэй 1981—1985 онуудай түсэб, СССР-эй Экономическа болон социальна хүгжэлтын 1982 оной Үрэнэй түсэб болон 1981 оной түсэбэй дүүргэлтын ябаса тухай» СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ депутат Н. К. Байбаковой элидхэл. (Эхин. Түгэсхэлынь хоёрдохи хуудаһанда)

Хоёрдохи хуудаһанда. СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ депутат Н. К. Байбаковой элидхэлэй түгэсхэл. (Эхининь 1-дэхи хуудаһанда).

Гурбадахи хуудаһанда. «1982 оной СССР-эй Үрэнэй бюджет болон 1980 оной СССР-эй Үрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай» СССР-эй финансын министр депутат В. Ф. Гарбузовай элидхэл. Мүнөөдэр — Ракетнэ сэрэгүүдэй болон артиллериин үдэр. «Ороной-майн дулэтэ хуяг» — артиллериин маршал П. Н. Кулешовой статья. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Нютаг нютагай һюнин. Спорт. «Асуугты — харюусахабди» — уншагшадай асуудалнуудта харюу. Мэдээсэлнүүд, соносхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

РАКЕТНЭ СЭРЭГҮҮДЭЙ БА АРТИЛЛЕРИИН ҮДЭР НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Дохёогоо үгыт, горнистнар!» 10.35 — «Жизнь песни» — фильм-балет. 18.25— «Киногоор аяншалагшадай клуб». 12.25 — Шэнэ һонин. 15.10 — Дамжуулгын программа. 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35 — Ракетнэ сэрэгүүдэй ба артиллериин үдэртэ. «Часовые земли» — баримтата фильм. 16.25 — Гносинтэнэй нэрэмжэтэ хүгжэмэй-багшанарай институтдай арадай инструментнүүдэй факультедэй багшанарай ба студентнэрэй концерт. 16.55 — Техническэ мэргэжэлэй училищи тухай дамжуулга. 17.25 — «Шатарай һургуули». Разрядтайшуулай класс.

Улаан-Удэ. 17.55 — Уласхоорондын шэнжэлэл (Буряадаар). 18.10 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа. 18.40— «Адресат: ТВ» гэһэн дамжуулга.

Орбита. 19.00 — «Олон түмэн ажалшадай ленинскэ университет». Оршон тойронхи байгаалиие сахин хамгаалха талаар уласхоорондын харилсаанда Советскэ Союзай үүргэ. 19.45 — «Мүнөөдэр— түби дэлхэй дээрэ». 20.00 — Ракетнэ сэрэгүүдэй ба артиллериин үдэртэ. Ракетнэ сэрэгүүдэй ахамад командалагша, СССР-эй оборонын министрэй орлогшо, Социалис Ажалай Герой, армиин генерал В. Ф. Толубко үгэ хэлэхэ. 20.15 — «Танай бэшэгүүдээр» —сэрэгшэдтэ зорюулагдаһан хүгжэмтэ программа. 20.40— Т. Манн. «Буденброки» — адли нэрэтэй романаар табигдаһан зүжэг (2-дохи хуби). 22.00 — «Время». 22.35 — Боксоор дэлхэйн кубогта хүртэхын түлөө түгэсхэлэй мүрысөөн. Канадаһаа дамжуулагдаха. 00.15 — «Мүнеедэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00 — «В сердце народном» — баримтата фильм. 13.10 — «Эжын һургуули». 13.40 — Физикэ. 9-дэхи класс. «Кристаллнуудай бүридэл ба шэнжэ». 14.10 — «Всеволод Гаршин тухай дурсалганууд». 15.10 — «Тени исчезают в полдень» — уран һайханай фильм (3-дахи хубинь).

Улаан-Удэ. 16.30 — Концерт. 17.30 — Соносхолнууд. 17.40 — «Пропагандисттай хөөрэлдөөн» — киноочерк.

Орбита. 17.55 — «Встреча с Аушрой Стасюнайте»— фильм-концерт. 18.30 — Эдир конструкторнуудай конкурс.

Улаан-Удэ. 19.00 — «Залуушуулай уран бэлиг». 19.30 — Мультфильмнүүд.

Орбита. 20.00 — «Ажабайдалай зам». 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!». 21.15— «Хани харилсаан» — журнал. 21.45 — СССР-эй арадай артистка Б. Руденко дуулаха. 22.00 — «Время». 22.35 —«Конец Любавиных» — уран һайханай фильм. 00.05 — Баримтата фильмүүдэй программа. 00.30 — Хоккейгээр чемпионат. ЦСКА — СКА (2-дохи ба 3-дахи шата).

МЭДЭЭСЭЛ

Байгша оной ноябрийн 20-до үглөөнэй 10 часта СССР-эй Наукануудай академийн Сибириин таһатай Буряад филиалай президиумэй зал соо (Фабричная, 6) мо-хэлэнүүдээр хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидадай нэрэ эзэлгохыы түлөө Л. В. Шулуновагай «Буряад яряанай лэндэхи ара нэрэнүүд» болон М. М. Мохосоевагай «Ряад хэлэнэй асууһан-харюусаһан мэдуулэлнүүдэй аялгэ» гэжэ диссертацинуудые хамгаалгаар специализированнай советэй заседани болохонь.

Эдэ диссертацинуудтай филиалай библиотекэдэ (Фабричная, 6) хүдэлмэрийн үедэ танилсажа болохо.

Хабаадаха дуратайшуул уригдана.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2-63-03, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52 секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-63-58, культуры и школ—2-60-21 информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро—2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-03656. Заказ № 265. Индекс 58